VITT. EMANUELE

NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
18 C
1

EE
LV
43

ANGELI SALÆ
VINCENTINI VENETI
Medici Spagyrici,

ANATOMIA VITRIOLI,

in duos Tractatus diviſa:

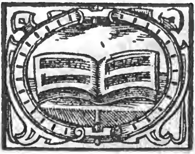
In quibus vera ratio VITRIOLI *in diverſas ſubſtantias reſolvendi accuratiſsimè traditur.*

Accedit arcanorum complurium ex ſubſtantijs iſtis deductorum, tum ad conſervandam valetudinem, tum ad graviſſimorum morborum vim & intemperiem, SYLVA.

Omnia ex Italicâ in Latinam linguam tranſlata, ſtudio & operâ I. P. C. R.

EDITIO TERTIA, ab Authore recognita.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
Biblioth.ca SS. Scholarum Piarum Sancti Pantaleonis



LVGDVNI BATAVORVM,
Ex Officinâ GODEFRIDI BASSON.
CIↃ. IↃ. C. XVII.

ex hereditate Fran.ci de Rubeis

Nobilitate generis magnifico, & doctrinâ pietateq; Viro Clariſsimo, Domino

BONAVENTVRÆ à BODECK,

ELCOVIÆ DOMINO, S.Cæſ.M. à Conſilijs,

Mæcenati cumprimis obſervando.

TRES *omnino ſunt ſcientiæ primariæ, quæ ut ad bonum publicum præcipuè referuntur; ita trium ſplendidiſsimarum lampadum inſtar mentibus noſtris prælucent, mirificumquè præ alijs & divinæ providentiæ, & ſui amorem concitant: Theologia nimirum, Medicina, & Iuris-prudentia. Has inter Theologiam excellere nemo negaverit,*

niſi, qui vel eam Scientiam Veritatis, quæ eſt de Deo, ad rectè, beatéque vivendum, eſſe neſciverit; animámve tam corporeis, quàm fortunæ, quæ vocant, bonis inferiorem eſſe, contenderit. Secundum locum facilè tenuerit Medicina, quæ circa valetudinem corporis tuendam verſatur, quod corpus Deus ipſe mandat honore afficere, id eſt, propter authorem reverenter curare, & tanquam excellens donum & organum, plurima ſapientiæ & bonitatis divinæ teſtimonia complectens magnifacere. Inſequitur Iuriſprudentia, quam Vlpianus divinarum & humanarum rerum cognitionem, juſtíque, & injuſti Scientiam definivit: eóq; non injuria temporalis, quam dicunt, juſtitiæ inſtrumentum dixeris. Quòd ſi beatam illam Rempub. meritò cenſemus, quam trium iſtarum facultatum ordine abundare ſcimus: cur non & illum πολλῶν ἀντάξιον ἄλλων *prædicaremus, qui*

unus

unus illarum Scientiarum γνῶσιν haud vulgarem habet? Hac in laude quin tu, Mæcenas præ multis alijs verè eniteas, nulli dubium fuerit, qui te vel ex familiari converſatione domi, foríve ex auditione noverit. Nam conſtat, te non ſolùm propria quaſi, ſingularíque ardentis divinæ gloriæ zeli, amorísque Chriſtiani haud fucati laude & gloria conſpicuum: ſed & ita in divinis literis, veterumque pariter & recentium Theologorum ſcriptis orthodoxis verſatum, ut etiam de graviſſimis, abditiſſimiſque quæſtionibus dextrè judicare, aptè pronunciare, verum item tueri, falſumque nullo negotio refutare poſſis. De Iuris verò prudentia quid attinet dicere, cùm in confeſſo ſit, te propter illius Scientiam incredibilem, linguarum variarum cognitiomem ſolidam, eloquentiam commemorabilem, memoriæ vigorem vivum, judicij acumen ſummum, à S. Caſ.

Majeſtate in ſecretius Conſilium allegatum? Quod ad Medicinam, teſtabuntur omnes Medici, cujuſcunque ſectæ ſint, qui tecum, de vexatiſſimis etiam problematis, contulerunt, quamvis praxin non facias, tamen aſſidua & diligenti probatiſſimorum authorum lectione, propria etiam & accurata illa Naturæ obſervatione tantum profeciſſe, ut tam ſolidè & doctè de re Medica diſſeras, ac ſi omnem ætatem divino huic ſtudio impendiſſes: Id quod tantum apud me potuit, Mæcenas, ut lucubratiunculam iſtam noſtram ſub felici illuſtris tui nominis auſpicio in lucem prodire voluerim, non dubitans, quin illa & propter authoritatem tuam commendatior; & propter excellentem tuam de re Medica judicandi ſolertiam ad omnes inſultus tutior ſit futura. Erunt enim, erunt, & qui de opella iſta noſtra verè judicare, aut propter inſcitiam non poſſunt, aut

propter malevolentiam nolunt. Tuum fuerit M.^{ie} V., Patrone cumprimis obſervande, nuncupationem iſtam noſtram eo, quo à me profecta eſt, animo, accipere. Enimverò haud negaverim illam neque generoſo animo tuo, neque ijs officijs, quæ in me quotidie confers, dignam eſſe. Sed, uti ſpero, chartacei iſtius munuſculi tenuitatem, cum manuaria noſtra opella conjunctam, humanitatis tuæ magnitudo ſublevabit. Vale V. præſtantiſſime in Chriſto Ieſu, Servatore noſtro unico, qui te cum nobiliſſima tua familia ad ſui nominis gloriam, bonorumq́ue omnium patrocinium florentiſſimum quàm diutiſſimè conſervet. Vitoduro, die B. Andreæ Apoſtolo ſacro: Anno reparatæ ſalutis M.DC.IIX.

Tuæ Magnificentiæ
addictiſſimus

ANGELVS SALA
Medicus Spagyricus.

TYPO-

TYPOGRAPHUS
LECTORI.

TErtiam *hujus libri editionem prelo commiſſuri, quam Auctor pluribus locis auxit & emendavit, ne ille à prioribus editionibus nimium variare videretur,* DEMONSTRATIONEM *de naturâ & partibus Vitrioli, quam Auctor Prolegomenon inſtar eſſe voluerat, in calce Secundi Tractatus collocavimus: ſperantes id Lectori non incommodum fore; præſertim cùm plerique eorum qui ad libri hujus lectionem accedent ad rem ipſam, quam titulus* ANATOMIAE VITRIOLI *promittit, ſtatim ac quaſi in limine operis non illibenter venturi ſint. Si quis tamen Vitrioli ſubſtantias parteſve penitiùs noſſe avet, is à dictâ Demonſtratione lectionem auſpicari poterit. Vale.*

ANATO-

ANATOMIA VITRIOLI.

TRACT. I.

CAPVT I.

Ros vitrioli, id eſt, Spiritus vitrioli humidus.

ANTIQVIS, ut & pleriſque noſtræ ætatis Chymicis, prima iſta Vitrioli ſubſtantia incognita, eoque ab ijs inutilis adinſtar phlegmatis, rejecta fuit: Quaſi verò Deus & natura (quæ ſe in omnibus divinæ providentiæ partibus efficaciter exerit) fruſtrà aliquid facerent. Certè conſtat, rubetis etiam & ſerpentibus ſuum in Medicina locum eſſe. Quid ni igitur dulci iſti & limpido liquori

ſua, eaque rara virtus inſit? Tamen ſi quis imperitior hoc negare forſan auſit: eum ego nullo cum negocio manifeſti erroris primo iſto Anatomiæ tractatu convicero, in quo, Deo univerſi opifice & Rectore benignè juvante modum reſolvendi Vitrioli bona fide oſtendam, reſolutique vires expertas deſcribam.

℞. Igitur vitriolum, quod tibi ex tribus illis ſuprà commemoratis maximè valere viſum fuerit. Eo ampullam vitream quæ aliquanto amplior, nec tamen æquo altior, ad medietatem imple. Deinde cum ſuo capello & recipiente per balneum Mariæ diſtilla ad quartum balnei gradum, id eſt in aqua tam diu bulliente, dum omnis humiditas, diſtillationi apta, profluxerit. Exemptum in vaſe vitreo optimè obturato ad uſum ſerva.

Valet adverſus ardentes capitis dolores ſumptum, pro re nata duabus drachmis continuatum aliquot dies ſtomacho jejuno aduſtionem ſanguinis mitigat, omnia item viſcera corroborat, cerebrum ſuperfluo calore & ſiccitate debilitatum confirmat, humidum etiam radicale reſtaurat diuturniore uſu; verno tempore, ſtomacho priùs aliquantulum purgato, ſumptum.

CAP. II.

Aqua Vitrioli ſecunda.

SEPARATA primâ illa aquâ, quam præcedenti capite Roris vitrioli nomine inſignivimus, accipe vas vitreum cum materiâ illa reſidua, quam per arenam tantiſper diſtilla, dum reliqua humiditas omnis exierit, quam in aquam claram & odoriferam abire videbis. Evacuata ex recipiente ad uſum reponitur.

Conducit ad purgandos renes: lenit corroſiones internas, ſumptâ manè drachmâ unà cum juſculo carnis: urinam proritat, & ſudorem modicè provocat. Inflammationem plagarum corrodentium offa aliquantulum calefacta, ſedat, lenit & mitigat dolorem, & ad conſolidationem confert, infuſâ gutta una aut altera olei tartari, ut mordacior fiat. Scabiem ſiccam mundificat, & carnem ſolidiorem efficit.

CAPUT III.

Liquor vitrioli acidus primus vulgò Spiritus Vitrioli.

OLIM ſolebant calcinare Vitriolum, & rubore inficere; unde ſubſtantia ſua humida & maximè ſpirituali exuebatur. Id

verò in eum finem ab illis fiebat, ut liquorem ejus acidum ſecundum, vulgò oleiVitrioli notum dicerent, id quod quomodo conficeretur ſequentibus capitibus declarabitur. Nunc id obiter monuero, antiquos operatione iſta ſua majorem partem Mercurialem, volatilem & penetrantem perdidiſſe. Nec verò ea re rationes aliorum hac in parte planè rejecero, quum experientia conſtet, mirabiles operationes liquore iſto factas. Id tamen cōfidenter dixerim de liquore iſto, quod is ponderoſior Salis iſtius mineralis pars eſt, ſpirituque tantùm non caret: id quod tum ex diſtillatione ipſa eſt videre, tum teſtimonio Theophraſti liquet, ſcribentis: *Vbi cadit, ibi conſiſtit:* quo id, quod modò attulimus, denotatur. Nemo certè negaverit, primum iſtum ſpiritum, qui floris inſtar eſt, ſubtilitate volatili oleo memorato longè præſtare: idque eò magis, quòd primus ex foco prodeat, in morem nebuloſi aëris, eoque etiam tutiùs intra corpus aſſumi poſſe: Idque adeò experientia quotidiana nos quoque docuit, poſtquam primus iſte liquor acidus in uſum venit. Modus illum extrahendi non eſt apud omnes unus. Quidam enim additamento utuntur: alij non item: ac rurſus nonnulli retortam hanc ad rem adhibent: quidam minale. Nos omiſſis aliorum modis, illum, quem hactenus reliquis fortè præſtare

animad-

animadvertimus, paucis tradEmus. Iſte verò ſic habet:

℞. Materiam illam, quæ ex duabus illis ſubſtantijs remanſit,& in tenuiſſimum pulverem redige. Deinde ſume alembicum integrum, id eſt: Vrinale & capellam, ita ad fornacem vitream ſimul commiſſum: ad cujus extremitatem canō ſit apertus, per quem dictus pulvis injiciatur. Alembicus iſte ſit aliquantò altior & amplior: præcipuè capella cum canna ſua aliquantò longiore & capaciore, itaque planè, ut fornacem diſtillatoriam exuperet, & recipiens ab illa aliquantum diſtet. Vas iſtud circumcirca diligentiſſimè ad capellam uſque luto ſicco puta, craſſitudine digiti, deducito. Id quod ſi prima vice non effeceris, iteratò abſolves. Poſtmodo pulvere ſupra memorato ad quartam uſque partem impletum, os primò vitro, deinde luto obtura, fornacique appone foco aperto, qui minimum ſemicubito fornacem tranſcendat. Occluſo optimè luto circumcirca, relictiſque ſpiraculis convenientibus, recipientem bene grandem adjunge, juncturaſque accuratè ſigilla. Ignem gradatim ad quartum uſq; gradum incende, uti opus eſſe videbis, & ita perge uſque dum nullum ampliùs fumum circa capellam & recipientem apparere videris. Infrigidatum liquorem ex recipiente hauri, qui liquor ea,

quâ ſequenti capite oſtendetur, ratione rectificetur. Nos quas alij oleo Vitrioli attribuunt proprietates & vires longè juſtiori titulo huic liquori aſſcribendas aſſerimus.

VIRTVS.

1 Exhibentur ad præcavendam Peſtem alternis diebus ſummo mane guttæ tres in aqua Veronicæ.

2 Peſti infecto guttæ v. hujus liquoris ad provocandum ſudorem cum uncia una aquæ vitæ optimæ dantur bis aut ter, prout neceſſitas requirit.

3 Febri hecticæ & humorali quatuor guttæ.

Contra febrem quartanam exhibetur cum uncia una aquæ vitæ, eo die, quo paroxyſmus incurrit, ſudore interim provocato. Ad tertianam notham cum aqua tormentillæ, modo jam indicato, magno cum ſucceſſu bibitur. Ad febrem autem continuam cum aqua Marrubij. Dolores colicos cum aqua vitæ ſumpta ſedat. Ad renum calculos & excoriationes veſicæ cum vino albo pota, cui ſit infuſa liquiritia, potens eſt remedium. Dolores matricis cum vino, cui ſit infuſa artemiſia, compeſcit. Dentes item corruptos bis aut ter tactos ſpiritus iſte; Gangrænam os intrinſecus infeſtantem, aliaſque id genus excoriationes cum ſucco plantaginis ta-

ctam,

ctam,& cum aqua ſua ſecunda, ad ſufficientiam totam ſanat. Fluxus corporis aliquot diebus manè ſumptus cum vino rubro & nuce Muſcata,ſiſtit.Hydropem quadraginta dies cum uncia ſemis aquæ ex fraxino elicitæ, accedentibus tamen, quantum opus, purgantibus, ſanat. Ad eundem morbum liquor iſte vino, cui cortex fraxini immiſſus fuerit, infuſus. Ad venas pectoris ruptas & excretionem ſanguinis cum aqua ſanguinis humani balneo Mariæ extracta, ſummum eſt arcanum, ter aut quater, ſi poſtulaverit neceſſitas, exhibitus. Sumantur guttæ ſex iſtius ſpiritus,aquæ ſanguinis drachma ſemis in juſculo. Valet etiam ad retentionem ciborum cum vino bene maturo: inſtaurat ſplenem: Graveolentiam oris emendat, & digeſtionem promovet. Omne febrium genus cum rore ſuo aut aqua ſua prima deglutitus,curat. Podagræ dolores mitigat;& ſanguinem attenuat aliquot diebus manè cum aqua perforatæ ſumptus. Palpitationi cordis cum aqua corticum citri, aut Pimpinellæ potenter medetur. Pſoram & ſcabiem cum aqua roriſmarini aut tamariſci perſanat. Dolores capitis cum aqua Majoranæ tollit. Dibilitati pulmonis cum aqua fœniculi, vel pulmonariæ ſuccurrit. Humorem melancholicum cum aqua meliſſæ incidit. Stomachum mirum in modum confortat, & ab

internis Apoſtematis totum corpus defendit. Quocirca magno cum ſucceſſu in pleuritide brunella morbo, ſquinantia ſeu angina, & conquaſſatione corporis exhibetur. Nec facilè potionem vulnerariam præſtantiorem dabis, ſi cum hypericone & betonica vino infuſis, adminiſtres: Nam ſanguinem ad miraculum attenuat: eumque à partibus peccanti materiæ proximis potentiſſimè revellit: rupturas item tam oſſium, quàm venarum conglutinat: parteſque infirmatas mirè conſolidat & confortat. Has & complures alias rariſſimas virtutes ſali iſti minerali verè à me adſcribi, deprehendet, qui earum fecerit periculum, & pro nata occaſione ritè adminiſtrarit.

CAPUT IV.

Spiritus ſulphuris Vitrioli & liquoris acidi primi rectificatio.

POSTQUAM de modo diſtillandi ſpiritum Vitrioli acidi, & ex parte de ejus in Medicina uſu & virtute abundè diximus, reliquum eſt, ut doceamus, quomodo liquor ille cujus ſuprà mentionem fecimus, rectificetur, & quomodo ex illo alia quædam ſub-

ſtantia,

ſtantia, quæ communiter Spiritus vitrioli ſulphureus dicitur, ſeparari ſoleat. Sed cur ſulphureus? Tum propter odorem, quo ſulphur refert, tum propter proprietatem ſuam. ℞. Igitur liquorem commemoratum, & infunde illum in vas vitreum, juncturisque vaſorum bene obturatis, per balneum Mariæ diſtilla, quantum fieri potis eſt. Balneo infrigidato, aquam elicitam bene occluſam ſeorſim ſerva. Hæc enim ſpiritus ille vitrioli ſulphureus eſt. Liquor qui in fundo remanſit acidus & ponderoſus ad hunc rectificatur modum: Impone in vas vitreum formá illi, de quo capite primo, ubi de rore vitrioli egimus, non abſimile: lutoque aliquantulum obducito, & fac, ut per arenam aſcendat liquorē poſtmodum & ſpiritus ipſos impoſitos alijs vaſis ad tertiam uſq; & quartam deſtillationem reitera, illo ipſo, quo ſuprà diximus, modo. Hinc elicies liquorem aquæ inſtar clarum ac pellucidum ſatis ponderoſum, ac primo guſtu acidum, mox tamen in miram dulcedinem degenerantem. Atque hic eſt ſpiritus Vitrioli acidus rectificatus, qui non tantùm purior & limpidior, ſed etiam ſubtilior, penetrantior & in ſuis qualitatibus & proprietatibus acutior hac diſtillatione efficitur.

Vſus & virtus Spiritus Vitrioli ſulphurei.

Liquor iſte natura ſua narcoticus intensè ſtupefactionem inducit: ita ut ſolus propter acutam illam acrimoniam neutiquam adhibendus veniat. Verùm cum alio aliquo temperatus, in varijs morbis utiliter ſumitur: puta in mania, phrenitide & alijs id genus morbis, in quibus vapores aërei in caput aſcendentes reprimere eſt neceſſe, qui delirationem inducunt, ſomnique privationem. Doſis ejus eſt a quinque ad decem uſq; guttas per vicem, cum aqua meliſſæ, majoranæ, aut lavendulæ, veſperi poſt occaſum ſolis; manè antè ejuſdem exortum. Adhibetur etiam liquor iſte in nonnullis arcanis contra epilepſiam præparatis, uti ſuo loco ampliùs docebimus.

CAPVT V.

Liquor Vitrioli acidus ſecundus, vulgò Oleum Vitrioli appellatus.

℞. FÆCES ex Spiritu Vitrioli acidi reſiduas, quæ terram ſubtenuem purpuraſcentem referent, & aqua vitæ optima leviter

leviter macera. Deinde materiam iſtam in retortam accuratiſſimè luto obductam, eamque ſatis capacem, collum longum & largum habentem, immitte: Sed vide, ne illam materia iſta ſuprà tertiam partem adimpleas. Impone deinde furno, igne aperto, cui amplius ſubſit recipiens. Poſtea ignem paulatim ad quartum uſque gradum adauge, idque totis XL horis, eoq; ampliùs, donec nullum amplius liquorem videas emanare, nec fumum aſcendere. Tum enim illum perfectum habebis. Accipe liquorem, qui omnibus partibus in recipiente reſidet, & in balneo Mariæ aquam vitæ ſepara. In fundo vaſis vitrei liquoré ſatis gravem & ſubrubrum vel ſubcæruleum, pro ſpecie vitrioli, guſtuque admodum acidum, qualitatem ignitam corroſivam manifeſtè prodentem reſiduum videbis. Hunc ſervabis: Hic enim eſt oleum Vitrioli more noſtro eductum, quod modò flavo, modò rubeo, modò quovis alio colore tingi poteſt. Quod ut efficiatur, quum noſtri non ſit propoſiti, docere ſuperſedeo.

Virtute liquor iſte non diſſimilis eſt primo: ſed propter cauſas ſuprà allatas, majoris difficultatis & longè lentior: Quapropter eum nunquam intra corpus humanum adhibui, niſi cum alijs ſuis ſubſtantijs commixtum: uti capite de Magiſterio Vitrioli

fuſiùs

fuſiùs id perſequemur. In Chirurgia excellentiſſimum eſt arcanum, ad corroſionem carnis putridæ, & callorum plagarum putreſcentium extirpationem. Callis & porris manuum pedumve aliquo inſtrumento evulſis gutta infuſa unica, radicem perimit & ne ſubcreſcat potenter prohibet. Operationes tamen iſtas non abſque magnò dolore facit. Quocirca non niſi à peritis adminiſtrari debet temerè: qui illum & temperare nôrint, carnemque ab inflammatione,alijſque ſymptomatis defendere. Immiſſus foramini dentis putreſcentis vermem occîdit, & ut abſque ullo dolore excidat paulatim efficit. Mixtus pauculo Nicotianæ unguento diverſas ſcabiei & impetiginis capitis ſpecies, ulcera item corrodentia ad miraculum perſanat. Item unguento additus roſaceo pruritum & ſcabiem ſalſam toto corpore tollit. Sed & plurimis alijs virtutibus pollere dicitur. Quas quum ipſi non ſimus experti, ad Sal Vitrioli accedimus: Id unum identidem inculcantes, verè vulgò dici: Experientiam cum ſcientia conjunctam rerum Magiſtram eſſe.

CAPVT

CAPVT VI

Ad extrahendum Vitriolum albificatum, quod reſtat in Colcothare, vulgo Sal vitrioli dictum.

POSTQVAM omnes ſupradicti liquores extracti fuerint, ſi forte Fortunæ omne Oleum egreſſum non ſit (cujus ſignæ ſunt ſi purpurei adhuc ſit coloris, & ponderoſum quod indicat oleum adhuc ineſſe, contra ſi ſubnigri ſit coloris & leve, abeſſe) extrahere licet vitriolum quoddam album à nobis priori huius libelli editione nominatum Sal vitrioli, inſecutis veſtigijs aliorum Chymicorum, quod nunc nō cognoſcimus pro Sale, ſed duntaxat pro vitriolo, nam ſi igni diſtillandum exponas, egreditur ſpiritus quidam acidus, aut oleum uti retulimus, & relinquit inſuper materiam quandam metallicam terreſtrem. Porrò modus eius extrahendi talis eſt. Infundatur dictum Colcothar in quantitate ſufficienti aqua calida per horas xxiiij. dein coletur & filtretur per chartam bibulam, exhaletur lento igne in vaſe vitreo, vel myrrhino donec in fundo materiam quandam albam exſiccatam inveneris, quæ ejuſdem eſt ſaporis, ut vitriolum illaque eſt vulgo Sal vitrioli dicta,

Interim

Interim ſæpiſſime uſus fui hoc vitrioli dealbato vel Sale prout appellare licet, reperique re ipſa mereri alias laudes quam ipſi antehac aſcripſi, eſt enim optimum vomitorium deterſivum ad purgandum pectus & ſtomachum ab humoribus phlegmaticis & viſcoſis quo libere uti licet, adverſus indiſpoſitionem ſtomachi procedentem ex dictis humoribus, & alijs ita ut multo largius a me in Emetologia facta eſt mentio. Doſis eſt a gran. x. ad xxx. datur cum juſculo, vel alio liquore, idque mane vel quovis tempore ſi neceſſitas requirat.

Subſtantia cuprea Vitrioli vulgò Sulphur Vitrioli dicta.

Sale, ex reſiduis, quorum ſuprà meminimus, extracto, nihil, præter terram nigram, reſtat, ℞ illam, & ad focum igne fortiſſime exſiccato: poſtea cum ſale armoniaco æqualis ponderis in tenuiſſimum pulverem redige: & primum igne lento, dein majore tamdiu ſublimato, donec nullum ampliùs fumum altum petere videas. Poſtmodo materiam illam ſublimatam ſepara, & in vaſe vitreo ſatis amplo aquæ communi infuſam balneo Mariæ aqua tepida pleno ad horas 24. impone: Vnde ſubtilis pulvis in fundo conſidet. Aqua per inclinationem ſeparata,

dictum

dictum pulverem lava, iterumque lava, donec omnis expers ſalſedinis deprehendatur: Sicca & ad uſum ſerva. Invenias complures, qui pulverem iſtum ſulphur Vitrioli appellent; alijs illum Primam ſubſtantiam cupri vocantibus. Neque verò id abs re. Enim verò ut guſtatu primò cupri ſimile eſt, ita illum nunquam poſtea amittit, & ubi igni fuſili ſubjicitur, pars una in flammam metallicam comburitur, altera in crucibulo in bonum, malleoque tractabile cuprum funditur. Operatio iſta dictam ſubſtantiam extrahendi, etiam in Vitriolo crudo fieri poteſt, in hunc modum: ℞. Vitriolum crudum, ad placitum, illudque in aqua communi, 9. h. diſſolve. Poſtea libræ uni Vitrioli unciam unam Salis tartari admiſce, & videbis aquam conturbari. Reſidentia in fundo ſubſidit: quæ ab aqua ſeparata, ut ſuprà dictum lavatur. Hæc & guſtu & potentia priori non eſt abſimilis. Sunt qui laminas ferri bulliant in vitriolo aqua temperato, qua re ſubſtantia iſta pariter agglutinatur, poſtea cultro abraditur. Mihi verò non eſt dubium, hunc non verè ſulphur appellari: quum omnino metallum, quàm quidvis aliud referat, quod & de duabus alijs præparationibus rectè dicitur, addo ut incaſſum laborent illi, qui ſubſtantiam iſtam pro ſulphure embryonato ex vitriolo ſumunt, quod omnino potentia

anodyna

anodyna prædictum ſit oportet. Hoc enim & horribiles eaſque profuſiſſimas vomitiones concitat. Quapropter omnino opus fuerit, ſulphur Vitrioli alia via & ratione delere. Quod ad me attinet, certè etiam multâ obſervatione, nullum hactenus ſulphuris iſtius anodyni indicium: quod eſt in ſpiritu Vitrioli ſulphureo, nec in odore, ſaporeve, nec etiam in operatione deprehendi: Quum tamen effectus iſte ſe, & in ſpiritu acido primo, & in oleo, qui ſe ex parte anodynum demonſtrat, apertè prodat. Sulphur Anodynum Paracelſo dictum num ſit combuſtibile, liquidum ſubſtantiáve ſiccum, hactenus haud deprehendi: Sufficiat virtutem ab illo indicatam, Vitriolo ita ineſſe, ut hoc apud me ſit indubium, pulverem iſtum Sulphur vitrioli embryonatum nominatum falsò ita vocari: Idcirco ego, idque propter rationes ſuprà adductas Subſtantiam cupream vitrioli nominabo: Sequentibus capitibus declaraturus, quomodo ſubſtantia de vitriolo crudo ſeparari poſſit, quod effectu ſuo, ſe partem ſpecificam anodynam hujus mineralis eſſe arguit.

Virtus ſubſtantiæ hujus cupreæ propria eſt, mundare plagas putridas, incarnare, & cicatrices, more æris uſti inducere: ad unguentum tamen reductum: uti ſuo loco planiùs oſtendemus.

CAP. VIII.

Terra Vitrioli.

SEPARATIS ſeptem illis, quas diximus, Vitrioli ſubſtantijs, terra quædam ſubnigra & leviuſcula remanebit: quam in pulverem tenuiſſimum redactam toties aqua communi lavabis, donec omnem illi extractam ſalſedinem deprehendas. Siccatam optimè ad uſum reſerua.

Habet illa conſtringendi vim & ſiccandi: unde in emplaſtra & unguenta ſiccantia & cicatrices obducentia accerſitur.

CAP. IX.

Vitriolum rectificatum purgans.

POSTQVAM in præcedentibus capitibus docuimus, qua via & ratione Vitriolum in octo differentes ſubſtantias reſolvi queat, antequam ad ſecundum Tractatum, quem arcanis compoſitis deſtinavimus, aggrediamur, nonnullas mineralis iſtius præparationes diverſas ab illis, quas ſuprà recenſuimus, bona fide tecum communicabimus: initio à Vitriolo rectificato facto, quo ad purgandum corpus magno cum ſucceſſu

utimur. Modus eſt iſte : ℞ Vitriolum Romanum aut quodvis aliud ex tribus illis ſuprà commemoratis, quà volueris quantitate, contuſum optimè, in charta, loco quidem calido, non tamen Soli ferventi expone. Siccatum paulatim, uſque dum colorem album induat, infunde in aquam Centaureæ minoris, donec omne diſſolvatur. Deinde per filtrum, chartámve cola, dum liquorem limpidum promanare videris. Eum balneo Mariæ injectum ad tertiam aquæ partem diſtilla. Poſtmodum vaſe vitreo ex balneo exempto in locum refrigerationi accommodum repone; impoſitis aliquot ligni ſectionibus mundis, ita ut fundum pertingant. Circum has Vitrioli pars congelabitur: quam partem deinde ſeparatam ſiccabis, ita tamen ut colore cryſtallino reſplendeat. Vapore aliquantulum iterato aquâ emiſſo refrigerationi denuò, uti dictum, exponitur, tantiſper dum Vitriolum omne congelatum fuerit: Quod deinde in vaſe vitreo bene occluſo ad uſum ſervatur.

Vitriolum iſthoc optimè purgat febre putrida peſtilentiali laborantes: Vermes enecat: & contra epilepſiam ſpecificum omnino eſt purgans. Stomachi putredinem abarcet potenter: ſanguinem rectificat, & renes: oppilationes & obſtructiones omnis generis aperit: Peſte, alijſque morbis vene-

natis

natis acerrimè reſiſtit. Adverſus morbum caducum & ſuffocationem matricis valentiſſimum eſt remedium: ut quod aciditate ſua matricem putredine leuet, aliaſque partes, non ſecus atque acidum orichalcum emundat. Doſis ejus eſt à granis 5 uſque ad 7 aut 9, plus, minus, per vicem: pro firmitate tamen conſtitutionis corporis. Neceſſitate poſtulante poteſt intra 8 aut 10 dies adminiſtratio ejus duplicari aut triplicari. In febribus putridis manè jejuno ſtomacho ante paroxyſmum cum aqua chærefolij aut alijs aquis mundificando ſanguini appropriatis, utiliter exhibetur. In febribus peſtilentialibus quovis tempore, ſi id requirat neceſſitas, datur. In putredine ſtomachi cum vino generoſo propinatur, parumper galangâ aut nuce moſchatâ correcto: ut & in accidentibus matricalibus. Contra vermes datur cum aqua hypericonis. In epilepſia cũ aqua pæoniæ, in quam viſcus quercinus ſit injectus: idque creſcente luna, ſemel in menſe. Adverſus venena cum aqua roris-marini ſumitur, in quam ſex grana croci per vicem fuerint immiſſa; id quod & in omni icteritię genere factitabis. Proprium hoc habet vitriolum iſthoc, ut ſemper vomitu & ſeceſſu corpus purget, ac corpus (ſi quod aliud medicamentum) univerſum tentet ac pervadat: idque exiguâ admodum interpoſita morâ; &

quod boni caput eſt, ſine omni periculo. In ſumma, Medicus, qui Vitriolo iſto ritè uti noverit, verè gloriari poterit, ſe pretioſum habere arcanum, præcipuè complexionibus robuſtioribus adhibitum: in quibus delicatiora illa medicamenta vim morborum expugnare minimè poſſunt.

CAP. X.

Vitriolum regeneratum.

VITRIOLVM iſtud regenerati nomine inſignitur, quòd ex puris & ſeparatis ſubſtantijs indidem reductis aliud vitriolum regeneratur, quod prius illud potentiâ & puritate, colore item & odore, adeoque omni qualitate longo intervallo poſt ſe relinquit. Modus præparationis eſt iſte: ℞ Vitriolum crudum, quo retortam ad tertiam uſque partem implebis. Hanc luto accuratiſſimè obductam, ignique aperto appoſitam more chymico, gradatim diſtilla, humoreque omni extracto ſpiritus ultimos igne maximo tres totos dies, totidemq; noctes diſpelle, donec circa recipientem nullus amplius fumus apparet. Refrigeratis vaſis, omnem illum liquorem ſeparato, in quo quinque ſubſtantias ineſſe deprehendes. Deinde de tribus Salem, Primamque Cupri materiam

per

per ſublimationem ſeparato, uti ſeptimo capite docuimus. Poſtea liquorem, ſalem & Primam iſtam materiam Cupri ſeparata commiſce,& bene ſimul occluſa balneo lento per octo dies putrificato: quo facto,ſubtile à ſpiſſo per inclinationem,claritate ſumma,ſeparato. Hinc dictum liquorem vaſi vitreo immiſſum,balneo Mariæ ad duas tertias liquoris diſtillato. Reſiduum ut refrigeretur, bene apertum repone. Nec dubium, quin intra tres aut quatuor dies in fundo vitriolum tranſparens, coloratumque reperias: quod ſeparari ac ſiccari debet. Remanentem liquoris ſpiritum acidum extrahens Vitriolo injectum diſtillabis, ſubſtantiam ejus ſine omni decretione detrimentóve recepturus. Equidem hujus rei periculum feci in Vitriolo Vngarico,& modo jam commemorato,ita renovari deprehendi,ut tranſpareret,Sapphirique inſtar cæruleſceret.

Vitriolum regeneratum omnibus ijs viribus pollet quibus rectificatum,de quo capite pæcedenti egimus: Doſi tamen omnino minori exhibendum. Nam ut plurimum quinque grana non excedit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CAP. XI.

Extractum Vitrioli anodynum.

DVM diligentiùs aliquanto ſcrutor, num in nonnullis ſubſtantijs Vitrioli vis aliqua inſit narcotica, ſtupefactiva, & anodyna, quam aliqui ſulphuri ſuo embryonato attribuunt, non potui virtutem ejus exactiùs deprehendere, quàm in ſequenti extracto.

℞. Vitriolum crudum, quod tibi ex tribus illis ſuprà commemoratis præ alijs ſumere libuerit, & optimè contuſum Soli ſiccandum exponito: aut alibi, ubi ſiccatum in pulverem abeat. Pulveris ſemilibram in vas vitreum inijcito, quod duas aquæ menſuras, aut eò amplius capiat: & os habeat ſtrictiſſimum. Affunde poſtea triginta uncias aquæ vitæ, quæ optimè rectificata, omni phlegmate careat. Adverte, ut vas hoc ſit ſicciſſimum: nec ulla alia humiditas, præter Aquæ vitæ accedat: (cæterà enim incaſſus eſſet labor.) Hinc optimè occluſo orificio vaſis vitrei, ita ut nullus exſpirationi ſit locus, in fimum equinum ad menſis unius ſpacium ſepelito: Dein ex illo fimo extracto, aquam vitæ per inclinationem ſeparato, fæcibus tamen imperturbatis: quę prægnans quaſi erit

ſubtili

ſubtili eſſentia vitriolata, odorem fragrantiſſimum malvatici moſchati adeò potenter referens, ut ſi illam diutiùs olfacias, cerebrum quodammodo occupare, & ſtupefacere, ſomnumque provocare ſentias. Impoſitam balneo Mariæ ad reſidentiam uſque liquoris flavi, oleo diſtillato nō abſimilis, lentè diſtilla: Hinc ignem amove: & quod elicitum fuerit, ad uſum ſerva. Eſt enim aqua virtutis narcoticæ. Quo facto liquorem quoque bene occluſum in uſum repone: qui liquor pretioſum illud extractum eſt: ac ſi verè dicitur, vitriolo ſulphur ineſſe anodynum, affirmare auſim, liquorem iſtum ſubtilem ejus eſſentiam eſſe: idque eò magis, quòd virtutem iſtam effectis manifeſtè prodit. Mihi verum Balſamum fuerit.

Liquoris iſtius uſus eſt in morbis, ſtupefactionem & anodyna requirentibus: Potentiâ certè, nec opio, nec oleo mandragoræ cedit: & ſine periculo adhibetur. Ad reprimendos & coagulandos ſubtiles illos aſcendentes venenoſos vapores, qui centro aliquo ad caput elevati, paroxyſmos epilepticos pariunt, ſingularem vim idque proprietate ſpecifica & occulta habet. Doſis ejus eſt à guttis 6 ad 8 uſque & 12 per vicem, cum vino & alijs liquoribus appropriatis: in quibuſcunque morbis, quos vel extirpare, vel reprimere volumus, præſertim in epilepſia,

ratio omnino habenda eſt motus Lunæ, & ſymptomatum ac paroxyſmorum. Tutò tamen eo bis aut ter Lunæ decurſu exhiberi poteſt. Rarum enim arcanum eſt, magnumque. In ijs, qui vel ad lethargiam, vel paralyſin, vel torporem ſunt proclives, non debet proprinari: Nam in quibuſdam caſibus tam nocendi vires habet, quàm juvandi. Medici igitur fuerit videre, quid & quibus conferat, ſecúsve. Nec enim cujusvis empirici, vetulæ, carnificis, agyrtæ, & ſophiſtæ eſt iſthoc diſcernere: Nam & cognitione omni carent, compoſitioniſque Microcoſmicæ ſunt inexperti, ſed & cauſas morborum ignorant; itemque quid poſſit ſympathia, & antipathia, quam membra & fructus majoris iſtius mundi cum Microcoſmo habent. Quapropter velim, neminem illotis manibus rem iſtam aggredi; ne deceptus ignorantiâ, culpam aliquando in me conferat.

CAP. XII.

Liquor Vitrioli diaphoreticus.

℞. LIQVORIS acidi primi rectificati, uti capite quarto docuimus, uncias ſex: Salis Tartari, Cornu Cervi calcinati ana unc. ij. commiſce diligentiſſime in mortario

tario vitreo. Deinde retortæ optimè luto obductæ impone, & gradatim in amplo recipiente fac ſimul diſtillentur, & poſtremo igne maximo, donec nulla ampliùs inſit humiditas, nec fumus videatur aſcendere: Refrigerata iſta materia utraque liquorem ex recipiente hauri, cui aquam vitæ ad æquum liquoris pondus addes: & bene obturatum ad uſum ſerva. Valet ad purificandum ſanguinem, & abigendam omnis generis ſcabiem & pruritum. Habet & vires magnas in obſtructionibus ex cauſis frigidis enatis, aperiendis. Sudorem provocat in Peſte, venenis, hydrope, icteritia, contracturis, &c. Doſis ejus eſt ℈ j. per vicem ad ʒ ß. cum vino generoſo. Sudandum in lecto aut hypocauſto calido: Continuari poteſt ad libitum ſine omni periculo, quovis tempore, plus minus, prout neceſſitatem poſtulare videris. Efficacem etiam deprehendi liquorem iſtum diaphoreticum in mundificandis organis pulmonis. Sed & magno cum ſucceſſu in principio phthiſeos adhibui plus ſemel.

Atque hæc de Anatomia Vitrioli attuliſſe ſufficiat: Nunc ad arcana Vitrioli compoſita.

FINIS.

ANGELI SALÆ
VINCENTINI
Medici Spagyrici

ANATOMIÆ VITRIOLI TRACTATVS ALTER:

In quo de Compoſitis Vitriolatis agitur:

Ex Italica in Latinam linguam tranſlatus, ſtudio & operâ

I. P. C. R.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex Officinâ GODEFRIDI BASSON.
cIↄ. Iↄ. C. XVII.

Digitized by Google

Nobilitatis ſtemmate, pietate, prudentiâ & doctrinâ V. Clariſſ.

DN. CAROLO RECHLINGERO à BVRCHWALDEM,

Patricio Auguſtano, & ejuſdem Civitatis judicij Aſſeſſori, & Gymnaſiarchæ apud Evangelicos,

Domino & Mæcenati ſuo cumprimis obſervando.

COMPOSVI *ſuperioribus diebus, Mæcenas, tractatum quendam ex bibliotheca ingenij noſtri deductum: in quo in genere quidem haud vulgaria quædam artis noſtræ capita attigi; in ſpecie verò de compoſitis quibuſdam*

dam

dam [illegible]itriolatis accuratè egi: liquoresque nonnullos; emplaſtra item & unguenta deſcripſi, quibus hactenus adverſus morbos profligatiſſimos, ut & Carbunculos, & ſuppurationes Peſtilentiales, quæ ſingularis Dei gratia eſt, haud infeliciter ſum uſus. Hanc, cui rectè, pro more jam recepto, nuncuparem, quum diligentiùs aliquanto animo verſarem meo, tu, Nobiliſſime Rechlingere, præ multis alijs occurriſti. Enimverò quum incredibili Iehovæ reverentiâ, ſummo rationis naturalis acumine, exactâ item multarum ſcientiarum & linguarum peritiâ, totaque adeò converſatione longè humaniſſimâ, tanquam totidem teſtimonijs, omni exceptione majoribus, evineas: Te nobilitate à prædeceſſoribus tuis longâ ſerie acceptam; non illam te, exornare ac commendare: (Nempe ut diverſa fructuum genera bonitatem arborum, & flores plantarum præſtantiam produnt: Ita virtutum & dotum omnigenarum cumuli certos nobis nobilitatis gradus ob oculos ponunt:) non dubito, quin fœtus iſte ingenij noſtri multis vel tuo nomine gratior & acceptior ſit futurus. Quid, quòd & beneficiorum à te acceptorum magnitudo grati animi devotique

pectoris ſignificationem aliquam requirebat? At, ô utinam iſtâ aliquantò luculentiorem! Sed noſti Comicum illud: Vt quimus, ajunt, quando, ut volumus, non licet. *Iam & tractatus iſtius argumentum tibi, Carole præſtantiſſime, cùmprimis convenire, mihi viſum. Novi enim te, ut omni ſcientiarum genere, ita iſto quoque haud parum delectari: adeoqúe, de illo prudentiſſimè & ſcitiſſimè præ multis alijs judicare poſſe. Tuum erit, pro ſolita tuâ humanitate & gratitudinis & obſervantiæ in te meæ qualecunque μνημόσυνον, in bonam partem accipere, opellámque iſtam noſtram contra malignos illos Zoilos, qui Theonino dente quorumvis labores ſolent arrodere, ſicubi à vero non aberravi, inter tui ſimiles, id eſt, nobiles literatos authoritate tua defendere ac tueri. Vale optimè V. Clariſſ. & me totum tuum, are & libra, eſſe perſuaſiſſimum habe. Omnipotens ille Deus, Sapientiæ omnis parens, ac unicus Protector & Defenſor eorum, qui in vijs ejus reverenter ambulant, te cum familiâ tuâ nobiliſſimâ ſub umbrâ ſanctarum alarum ſuarum ab omni viſibilium & inviſibilium adver-*

adverſariorum incurſu ſartum tectum conſervare velit: dum te extra telorum jactum poſitum veræ perpetuæque felicitatis ſuæ participem faciat. Vnoduro 26 Ianuarij, Anno Chriſtiano ſupra milleſimum ſexcenteſimum nono.

Tuæ Magnificentiæ
obſervantiſſimus
cliens

ANGELVS SALA.

AVCTOR

AVCTOR
CANDIDO LECTORI
Salutem.

QVANTA *ſit atrocitas peccati, vel inde videas, quòd juſtus ille judex propter tranſgreſſionem primorum noſtrorum parentum terram maledictioni ſubjecit: adeoq́ ipſam Naturam nobis adverſari permiſit. Hinc fit, ut miſer homo nec à viliſſimo inſecto tutus ſit; & quavis herbula mortem poſſit attrahere; cœlo quippe ipſo & terra contra peccatum armatis: adeò ut verè poſſis dicere, (nam id ipſa quoque experientia teſtatur) Hominem Magnetem illum ſpecificum eſſe, qui omne miſeriarum & calamitatum genus ad ſe attrahit; & maleficum illum Martem, divinæ quippe ultionis adminiſtrum, qui ipſum hominem ad ſepulchrum uſque indivulsè comitatur. Interim nec hoc negare poſſis, quo magis miſerias iſtas noſtras detexeris, eò magis infinitam Dei providentiam ſe exerere, quæ liberali ſua miſericordia noſtram iſtam gehennam quadantenus mitigat; & vult, ut ex illo ipſo centro,*

ex quo tot tantaq́ mala & incommoda prodeunt, nō pauciora nec minora bona proveniant. Exempli gratiâ: Natura famis, ſitis, nuditatis, morborum mater eſt fœcundiſſima. Quid clementiſſimus ille Pater noſter cæleſtis? Naturæ imperat, ut nobis cibum, potum, veſtitum, medicinam ipſa ſuppeditet, ut vitam noſtram, dum in hoc mundo peregrinamur, ad extremum uſque halitum commodiùs tranſigere poſſimus: eâ tamen lege & conditione, quæ Geneſeos 3. diſertè eſt totidem verbis expreſſa: In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. *Igitur ſi frumentum, vinum, veſtitum, Medicinam appetis, terram ſemine conſpergito, Vineas cole, jumenta paſce, herbas medicas collige: Labora, ut panem, vinum, veſtitum, Medicinam habere poſſis. Quid multis? Tota vita noſtra in continuo labore occupatur: Enimverò, quid, amabo, mortalis homo eſt, niſi miſellus ſervus, & Naturæ cultor, quamdiu terreſtrem illam tabernaculi domum inhabitat. Id quod in ſpecie ad Medicum etiam, ejusque artem non malè transtuleris. Quæ enim illius in curando ægroto principalis opera? Nulla certè alia, quàm ut naturam in offenſa corporis parte, coadjuvet: id eſt, ut explicatiùs loquar, deſtructorem expellat, regeneratorem naturalem ſtabiliat & reſtauret: eumque contra antagoniſtam ſuum tueatur & defendat: At enim operationem iſtam lenocinio verborum certè non fecerit Medicus: Sed nec liberali ejus firmæ ſe ſubmittit*

morbus:

morbus : Quin naturalibus cauſis conſtringatur oportet, quibus talis potentia à Deo præpotente, veroq; Machaone eſt infuſa. Sed & materiam, quod vocant; laborare Medicus ut ſciat, neceſſum: eamq; coadjuvare: quod fit primò quum immunditiem illorum quaſi exſpoliat: ſubſtantias illarum ſeparat; & ad gradum perfectionis reducit. Deinde nôrit oportet diverſas ſubſtantias unire & conjungere: compoſitamq; facere, ut ita virtutem & efficaciam illorum augeat, quaſiq; condiuvet, & eodem tempore diverſis humani corporis partibus poſſit aſſiſtere, quaſiq; ſuppetias ferre: Sed & ſciat, neceſſe eſt, quomodo vehicula danda: & qualitas pro adminiſtratione contra infirmitatem inducenda: Qui labores & difficultates omnes cuivis vero & ſolerti Medico notæ ſunt, qui videri vult, ſe & ſui ipſius, & artis ſuæ rationem habere. Equidem dum inſignem illam Altiſſimi Dei erga me liberalitatem aliquantò diligentiùs mecum conſidero: ac memoriâ ſubinde repeto, quòd ille disertè nobis præcipit, ut liberales ſimus; eaque dona, quæ ille in nos bono publico benigniter contulit, in medium deponamus: facere non poſſum, quin particulam vel aliquam donorum illorum cœlitùs acceptorum proximo cum meo liberaliter communicem. In priori Tractatu docui, quomodo vitriolum aperias, & ſubſtantias ejus ſepares ac reſolvas. Hoc altero modum tradam compoſita quædam faciendi, in qua nonnullæ partes ſub-

ſtantiarum illarum quarum mentionem fecimus, ingrediuntur. Medicamenta certè non ſolùm delectabilia, ſed ad propulſationem & curationem multorum & difficilium morborum cumprimis facientia. Spero, opellam iſtam noſtram proximo non parum profuturam: ſinceritatem item meam pio Lectori probatum iri; cujus judicium candidum candidè exſpecto: Proximè, Deo benè juvante, aliud quoddam volumen publici juris facturus, in quo Pharmaciam Chymicam aliquantò latiùs in genere perſequar. Bene vale, & laboribus noſtris fave.

ANGELI

ANGELI SALÆ,
Vincentini Veneti,
Medici Spagyrici

ANATOMIÆ VITRIOLI TRACTATVS ALTER;

In quo de Compoſitis Vitriolatis agitur.

CAPVT I.

Liquor antepilepticus.

℞. *Roris vitrioli,*
Aquæ Pæoniæ,
Spirit. vini, ana lib. ß.
Spirit. acidi vitrioli unc. ß.
Rad. Pæoniæ,

 Viſci

Viſci quercini, ana unc. j. ß.
Crany humani unc. j.
Opij Thebaici ſuper laminam ferri exſiccati ſcrup. iiij.
Camphoræ ſcrup. ij.

CRANIVM ſit furis ex alto ſuſpenſi, quod non ſit vetuſtate conſumptum. Nam, ut omnes aliæ res, ita & crania diuturnitate temporis putreſcunt, & virtutem amittunt.

Compoſitio.

Radix Pæoniæ, ut & viſcus quercinus, minutim incidantur: Cranium verò in pulverem ſubtiliſſimum redigatur: Caphura in fruſtula diſrumpatur: Opium pulverizetur. Dein liquoribus in vitreo vaſe, optimè occluſo, contentis, ingredientia iſta affundantur: ac fimo equino, aut balneo imponantur, ac in digeſtione per octo dies relinquantur: poſtea ſubtile à ſpiſſo ſeparetur.

Virtus.

Si qua ſpecies morbi caduci eſt, quæ medicamentis naturalibus edomari poteſt, certè id iſto liquore, ſpecifico quippe arcano, effeceris; id quod ego magno cum ſucceſſu ſemper ſum expertus. Nec tamen negaverim,

rim, liquorem iſtum in peculiari quadam epilepſiæ genere, quæ cauſam à narcotico & ſtupefactivo vapore interno trahit, locum non habere: is enim membris paroxyſmo laborantis, ſtupefactis, pedes & brachia ita diſtendit, ut ſolis nervis & oſſibus conſtare videatur. Adeò tactum omnem caro occulit. Hinc eſt, quòd iſti generi alijs medicamentis ſit occurrendum. In alijs ſymptomatis iſtius ſpeciebus manè jejuno ſtomacho feliciter exhibetur, ſi initio mox à decretione Lunę facto per 6. aut 7. dies id continues: eoque magis, ſi liquor iſte aliquoties mox à paroxyſmo præbeatur. Doſis eſt à ſemidrachma ad drachmam unam pro vice, plus aut minus: pro ratione ætatis patientis cum aqua aliqua ſpecifica, morbis iſtiuſmodi appropriatâ. Suffocationem matricis, durante paroxyſmo cum vehiculis matricalibus propinatus, illicò diſpellit.

Quod ſi ante paroxyſmum præbeas, diverti certò ſuffocationem experieris. Atque hoc eſt, quod de liquoris iſtius occaſione, ſpeciminis vice, obiter ſemel indicaſſe volui. Cæterà profiteor me non inſtituiſſe hîc integram medendi methodum tradere. Sufficiat modò, arcana quædam ijs, qui aliqua jam artis principia habent, de longè digito quaſi commonſtraſſe. Generatim tamen dixero, Medici munus eſſe, non in iſtis tan-

tùm morbis, verùm etiam alijs ſymptomatum generibus curandis, authenticè procedere: alijſque etiam columnis, requirente neceſſitate, de quarum ſtabilitate certus ſit, inniti. Tales fuerint phlebotomia, diætæ naturalis præſcriptio: corporis per purgationes evacuatio, obſervatio item ſymptomatum & alterationum ſucceſſivarum, aliáque conſimilia, quibus vim morbi jam his, jam alijs medijs edomet ac profliget. In quo omnis Medici ſcientia conſiſtit. In numerum ſpecificorum medicamentorum, quibus purgantium loco in commemoratis morbis uti ſoleo, veniunt, Elleborum præparatum, & eſſentificatum, Vitriolum repurgatum, Vitriolum regeneratum, Diana purgativa (cujus nomine argentum intelligo,) Mercurius Martialis, & alia id genus, quæ pro varietate cauſarum, regimine item & authoritate Planetæ prædominantis adhibeo. Sed & diligenter, quo in elemento paroxyſmus prorumpat, animadverto. Id quod à quovis pio & ſolerti medico, feliciter Medicinam facere volenti, requiritur. Scientia enim curandi morbum talem non poteſt uno folio tradi. Quod in limine tractatus hujus noſtri ſemel ideò dixiſſe volo, ut ſi quis artis imperitior in arcana iſta mea incideret, ac ſe adjutum illis, miracula patraturum confideret, ſpe falſus, culpam in me non conij-

ciat,

ciat, (nec enim eam me præſtaturum, jam nunc edico:) ſed in ſe ipſum totam conferat, ut qui, quum nec à Deo, nec à Natura huc ſit vocatus, certè veram medicamentorum preparationem haud teneat, regularum item & fundamentorum ſcientiæ Medicæ planè ſit expers, tamen rem tantam, manibus illotis, quod dicitur, ſit aggreſſus.

CAP. II.

Pulvis contra epilepſiam infantilem.

℞. *Cranij humani,*
Corallorum rutilantium,
Vngulæ Alcis calcinatæ,
Margaritarum oriental. ana unc. ß.
Aquæ Fl. Tiliæ, unc. viij.
Spirit. vitrioli drachm. viij.
Sem. Pæoniæ excort. unc. ij.
Camphoræ ſcrup. j.
Ol. Maioranæ gut. xij.

Compoſitio.

CRANIVM, Corallium, Vngulam Alcis, & Margaritas in pulverem ſubtiliſſimum redige: poſtea liquoribus omnia iſta affunde: exinde in arena

calente per dies 8, digerito: poſtmodum humiditatem omnem igne lento elicito, donec remanentia ſicca in fundo vaſis reſideat. Digeſtum exime; quod calcem longè albiſſimam referet. ℞. deinde dictam calcem, additiſque reliquis ingredientibus omnia optimè in mortario vitreo incorporata, ſubtiliſſimè pulverato: Pulverem diligentiſſimè obturatum ad uſum ſerva.

Virtus.

Pulvis iſte contra epilepſiam puerorum & alios paroxyſmos vel timore, vel vermibus cauſatos, præſentaneo remedio exhibetur. Poteſt autem omni tempore & hora, neceſſitate poſtulante, porrigi: Datur cum aquâ aliquâ deſtillatâ, aut cum juſculo: tenellulis cum lacte propinatur. Doſis eſt à granis tribus & quatuor in maximè debilibus. Auctior tamen cum ætatis accretione exhiberi poteſt: & reiterari, ſi requirat neceſſitas. At infantibus modò natis per 7 aut 8 dies continuos ſub veſperam præbitus, tutos eos à memoratis accidentibus præſtabit. Doſi præſcripta ſingulis ſeptimanis per totum ſemeſtre à malo caduco potenter præſervat; ita tamen ut doſis pulveris, pro ſymptomatum incurſu, ſubinde adaugeatur. Sedat etiam pulvis iſte tormina infantium, ſi ex cochleari pleno oleo amygdalarum dulcium

cium & recentium propinetur. Phlegmata enim illa frigida, adeoque quemvis peccantem humorem purgat, qui ſtomachum propter alterationem lactis lactentium occupavit: & infantes ab illa corruptione potenter præſervat, quæ vermes abundanter gignit & producit.

Mulieres, quæ vel tremore cordis, vel ſyncope crebriùs laborant, eoque liberos epilepticos ut plurimum pariunt, pulvere iſto bis aut ter ſingulis menſibus ſcrupuli pondere per vicem cum aqua majoranæ ſumpto, mirè ſe juvari ſentient. Quòd ſi 6 aut 8 diebus manè ante partum exhibeatur, naturam confirmat, à præternaturali item pavore defendit: cor lætificat, & partum optatum, Deo bene juvante, procurat, non ſine magno liberorum beneficio, quos ita à plurimis paroxyſmis ab epilepſia provenientibus præſervat. At ſi mulieri gravidæ, quæ, laxatâ matrice, abortum timet, & infantem ſenſim putat deſcendere, per aliquot dies manè & veſperi pondere ſemiſcrupuli per vicem cum juſculo porrigatur, aut confectio ex illo paretur, mirè retentivam matricis virtutem fortificat, adeoque arborem, ut ita dicam, cum fructu ſuo reſtauratam, ad juſtum pariendi tempus confirmat. In ſumma, & minoris ætatis hominibus & majoris, itemque mulieribus, tutò, magnoque cum

ſucceſſu

ſucceſſu exhibetur: adeoque optandum eſſet, ut obſtetrices omnes tam in vicis, quàm in urbibus arcanum iſthoc præſtò ſemper haberent. Certè & mulieribus, & infantibus præſentaneo iſto remedio, quovis in accidente, opitulari poſſent feliciùs.

CAPVT III.

Liquor Cardiacus.

℞. Fol. Meliſſæ exſiccatorum,
Fl. Borrag diligenter exſiccat.
Sem. Ocimi garyophyllati,
Rad. Doronici,
Cinamomi electiſſimi, ana drachm. ij.
Ligni Aloes reſinoſi,
Croci Anglici opt. ana drachm. j.
Ambræ griſeæ, ſcrup. j.
Spirit. Vini odoriferi unc. v.
Spirit. Vitrioli acidi gut. LX.

Infundantur omnia in vaſe vitreo bene clauſo, & digerantur ſub fimo equino per menſem integrum: deinde exprime, colatur per chartam, & adde

Syr. de ſuc. Citri,
Granatorum,
Violarum,
Borraginis, ana unc. ij.

Miſce, & ad uſum reſerva.

Virtus.

Virtus.

Liquor iſte ad ſemidrachmam, vel etiam drachmam integram pro vice, cum aqua ſanguinis Cervi per Balneum Mariæ diſtillatæ, præſentaneo remedio adverſus palpitationem cordis propinatur. Iteratus ſeptimanâ duabus aut tribus vicibus, ſi quæ alia Medicina, certè liquor iſte cauſam iſtius ſymptomatis tollit: & ſi accedente paroxyſmo exhibeatur, fervorem palpitationis mitigat & divertit. Poſſis tamen loco aquæ memoratæ, cum vino, juſculo, aut alio aliquo liquore exhibere: Niſi pro præſervativo uti velis. Tunc enim præſtat ipſam aquam habere, cujus mentionem fecimus: Specifica quippe virtus illi ineſt, miræ adverſus cordis palpitationem efficaciæ. In tremore cordis & dolore pręcordiorum cum aquà florum ſalviæ aut borraginis adminiſtratur: Cum vino optimo, maturitatem ſuam aſſequuto, aliquoties in ſeptimana datus Melancholicis, obſtructum ſplenem aperit: cerebrum corroborat, flatus diſcutit, & cor mirè exhilarat.

Phreneticis ſerò quum cubitum itur, ex aqua hypericonis aut betonicæ feliciſſimè exhibetur.

CAPVT IV.

Liquor reſtaurativus.

℞. *Mellis virginis recent. & fragrantiſſimi lib. ij.*
Roris vitrioli,
Flor. Borraginis,
Bugloſſi, ana Lib. ß.
Cinamomi viſcoſi (ſi haberi poteſt) vel loco eius Cinamomi officinar. communis unc. ß.

Miſceantur in vaſe vitreo, & digerantur per horas XI. poſteà diſtilletur: donec omnis humiditas egreſſa fuerit, in qua addatur Spiritus Corallorum rutilantium per arenam diſtil. & per B. M. rectificati unc. j.

Circulentur in Sole vel ſub fimo equino per menſem: & ſervetur ad uſum.

Virtus.

Liquor iſte in conſumptione corporis tam generali quàm particulari, ex ſuperflua Microcoſmici ſalis aduſtione cauſatâ, præſentaneo remedio, quippe arcano, exhibetur. Nam ſi patiens ille aliquamdiu manè & veſperi, pondere unius aut alterius drachmæ pro vice utatur cum juſculo, aut pulli optimè cocti brodio, ſanguinem regenerat: ca-

lorem nimium extinguit : digeſtionem juvat : ſomnum conciliat : totumque adeò corpus reſtaurat : adhibita tamen convenienti diætâ, id eſt, Si laborans interea cibis digeſtibilibus, humectantibus, & reſtaurantibus veſcatur : unctiones item adhibeat : alijsque regulis, quæ in hoc caſu omnino requiruntur, inſiſtat. & in imbecillitate cerebri, ſiccitate cauſatâ, nobile certè & excellens eſt arcanum, ſi eo aliquamdiu manè jejuno ſtomacho utaris.

CAPVT V.

Balſamum vitriolatum.

℞. *Olei vitrioli drachm. x.*
Florum ſulphuris vitriolati unc. j.
Myrrhæ electæ.
Aloës ſuccotrinæ ana unc. ß.
Olei de baccis juniperi clari unc. v.
Olei aniſi unc. j.

Ad producendos flores ſulphuris vitriolati ℞. Vitrioli ſiccati & ad albedinem redacti ℔.2. Sulphuris flavi ℔.1 Sublima in arena in urinali, luto optimè obducto : cui galea ſit impoſita. Vbi ſulphur omne aſcenderit, Vitriolo alio ingeſto tertiâ vice ſublima : & florem habebis ſulphuris, quem expetimus, ſubtiliſſimum.

Compo-

Compoſitio.

Contundenda contundantur ſubtiliter: poſtea reliqua omnia ingredientia ampullæ immittantur:quæ ultra materias injectas ad duas tertias vacua remaneat. Optimè deinde obturata in arenam imponitur calore naturali excoquenda; & ad menſem integrum ibi relinquitur. Inde liquor obſcurè rubeus elicitur, odoris acuti; qui per inclinationem à reſidentiâ ſeparatur: Operatio iſta æſtatis tempore ad ſolem,in hyeme ſupra fornacem hypocauſti, cui arenæ aliquantulum ſubſit, inſtitui poteſt.Reſidentiæ ſiccatæ uſus eſt in quibuſdam emplaſtris aut unguentis conſolidantibus.

Virtus.

Balſamum hoc miræ eſt efficaciæ in aſthmate,peripneumoniâ,empyemate,catarrho: adeoque omni genere tuſſis putridæ. Nam defluxiones capitis ſiſtit : cerebrum corroborat: phlegmata viſcoſa incîdit: pectus aperit: thoracem & pulmonis organa mundificat : internas ulcerationes conſolidat. Sumuntur quotidie tres aut quatuor guttæ pro vice cum vino generoſo,aut cum juſculo. Partes item principales communit: & ſanguinem à putredine præſervat.

Adminiſtratum eo, quo diximus, modo, valet

valet contra febres putridas: matricem mundificat,& confortat: menſtrua provocat.

Ad plagas veteres & putridas optimum item eſt remedium. Nam eas & emundat & carne obducit: & punctúras recentes breviſſimo temporis ſpatio ſine ulla ſanguinis corruptione conſolidat. Exhibitum cum vino, tormina, ex cauſa frigida & humida ortum ducentia diſpellit. Nam & flatus diſcutit; urinamque & ſudorem ciet.

CAPVT VI.

Liquor contra Pleureſin.

℞. *Syr. Papaveris Rhœadis,*
Card. benedicti,
Spiritus ſanguinis Cervi per arenam diſtillati, & per B.M. rectificati ana unc. j.
Spiritus Vitrioli acidi gut. xxx.
Miſce.

Virtus.

Liquor iſte vires contra Pleureſin permagnas habet. Conſiderandum tamen hic quoque vulgatum illud: Melius eſt prævenire, quàm præveniri. Id quod fiet, ſi mox, ubi vel leve aliquod indicium morbi iſtius ſenſeris, affecto duas drachmas vel tres,

liquoris iſtius cum juſculo calidò illico propines: Sudorem item, nullâ interjectâ morâ, provoces, venamque baſilicam ex oppoſito punctionis, incîdi cures: immò, ſi neceſſitas poſtulet, ex utroque brachio ſanguinem ea quantitate, quam feret cuiuſque complexio, elicias. Sed & ipſe liquor duplo aut triplo, urgente neceſſitate, augeri poteſt. Obſervanda etiam venit conveniens diæta: & à vino planè abſtinendum, donec fervor morbi debullierit. Exinde paulatim concedi vinum poteſt, idque vel merum, vel dilutum, temperatúmve, pro elemento, quod prædominari videris, & affecti ætate. Liquor iſte ſudorem, lotium, & ſputum ciet: & ſpecifica ſua virtute morbum illico in ſuo centro indagat, & ſanguinem in fluxu ſuo retinet.

Sumptus per intervalla matutino tempore graſſante pleuritide, rarum elixir præſtat, quo corpus ab internis Apoſtematis & ſuppurationibus potenter defenditur.

In conquaſſatione totius corporis ſanguine extra ſuum centrum per juncturas aliquas excurrente, cum infuſione betonicæ, aut florum hypericonis, millefolij, pentaphylli, & ſimilibus, manè & veſperi propinatus, ſanguinem illum ad locum ſuum retrahit: coagulatum mundificat & conſolidat.

In fracturis oſſium cum infuſione conſolidæ, aut ſerpentariæ porrigitur : quæ infuſio cum vino aut juſculo fieri debet.

CAPVT VII.

Confectio contra Dyſenteriam.

℞. *Conſervæ roſarum rub. drachm. x.*
Lacrymæ Draconis ſubtil. pul. drachm. j. gran. x.
Laudani opiati opt. gran. xxiiij.
Spirit. Vitrioli acidi gut. xxiiij.
Miſce.

Virtus.

Confectio hæc prodeſt Dyſenteriæ, fluxui Hæmorrhoïdum, ſanguinis fluxui ex ore, & naribus; itemque profluvio menſtruorum in mulieribus.

Doſis eſt à ſcrupulis duobus ad quatuor: exhibetur in Syr. Cydoniorum vel Granatorum, aut alio liquore appropriato, mane aut ſerò exigente neceſſitate, repetendo bis aut ter, ſi opus fuerit, donec fluxus deficerit.

CAP. VIII.

Liquor contra Prunellam.

℞. *Roris Vitrioli,*
Aquæ cancrorum ana unc. v.
Spiritus Vitrioli acidi drachm. ß.

Ad aquam Cancrorum parandam ℞. Cancros vivos & recentes: contuſos per Balneum maris diſtilla.

Compoſitio.

Tres iſtos liquores in vas vitreum infuſos ſimul commiſceto.

Virtus.

In prunella & angina cochleare liquore iſto plenum, affecto ter aut quater in die pro vice utiliter propinatur: Lingua tamen pecia in liquore iſto priùs madefactâ, abluenda. Extrahe etiam quàm primum ſanguinem ex venis leonicis ſub lingua: & mirum videbis proculdubio effectum. Applicatus eryſipelis, inflammationes earum tollit.

CAP. IX.

Liquor contra arenam.

℞. Spiritus Vitrioli acidi drachm. x.
Tartari albi pulver. unc. j.
Aquæ ardentis ex baccis juniperi à radice raphani ſylveſtris abſtractæ unc. iiij.
Aquæ ſanguinis hœdini vel leporini unc. vj
Radic. Glycyrrhizæ recentis unc. ij.

Aquam Iuniperi à raphano ſylveſtri abſtracturus, ℞. Radic. raphani ſylveſtris minutatim inciſi ℥iij. Aquæ de baccis juniperi ℥viij. Infunde per horas 30. poſtea per balneum diſtilla. Aquam verò ex ſanguine hœdino extracturus, ℞. Sanguinis hœdini, & per cineres ſine aduſtione diſtilla.

Compoſitio.

Liquoribus omnibus ſimul commixtis tartarum affunde ſubtiliter pulveratum; Liquiritiâ minutim inciſâ & per 8. dies digeſtâ: poſtmodum clarum à ſpiſſo ſeparatum ad uſum ſervatur.

Virtus.

Liquor iſte plurimum efficaciæ habet ad diſſolvendam & expellendam arenam rubeam, & alias tartaritates internas. Mundificat renes: incidit & reſolvit materias illas

viſcoſas & tenaces, quæ nonnunquam orificium veſicæ, ut & organa urinæ, obſtruunt: unde ſtillicidium lotij, ſtranguria, & alia id genus ſymptomata oriuntur. Doſis eſt à drachma una ad duas pro vice: ſi requirat neceſſitas, cum iuſculo, in quo radices petroſelini aut pimpinellæ hortenſis ſint incoctæ. Vitandi interim cibi tartaroſi & conglutinantes.

Ijs qui de calculo dubitant, optimum præſervativum eſt, ſi guttis aliquot hujus liquoris ſingulis diebus mane, aut aliquoties in ſeptimana utantur.

CAP. X.

Liquor contra Peſtem.

PEſtis, ſive ex intemperie elementari, ſive à malis influentijs cœleſtibus, ſive operatione aliqua malefica, ſive quacunque tandem cauſa originem ducat; ſive ſimplex ſit, ſive compoſita; communiter tamen hominem eo fine aggreditur, ut illum derepentè peremptum è medio tollat. Id quod quatuor iſtis modis confecturam ſe ſperat. Primò cor cum reliquis partibus nobilioribus inficit: Secundò ſpiritum vitæ ſuffocare tentat: Tertiò ſanguinem putrefacit: Poſtremò partes quoq; internas exulcerat. Nempe

cò

eò tendit, ut putrefactione ſua reſolvat, & ſalem Microcoſmicum acuat: qui, ubi primùm cum veneno peſtifero commixtus eſt, non ſecus, ac aqua fortis, ex vitriolo & nitro compoſita, proximum quidque ſolet corrodere. Ex quatuor iſtis, quorum modò mentionem fecimus, principalibus operationibus, plurima, eaque longè diverſiſſima & periculoſiſſima accidentia exſurgunt: ut ſunt paroxyſmi febriles, tam frigidi, quàm calidi: intenſiſſimi capitis, aliarumque partium dolores, deliria, furiæ, tremores & palpitationes cordis: ſyncopæ, deliquia, punctiones, pleuritis, prunella, angina, dyſenteria, halitus ſuffocatio, ſpaſmus, ſtupiditas, privatio ſenſuum: apoſtemata, carbunculi, veſicæ & maculæ in cute: adeoque infinita alia ſymptomata pro varietate cauſarum, complexionum, & conſtitutionum corporis infectorum. Id quod experientia, graſſante Peſte, nimis abundè teſtatur. Quid igitur? Si cogitet Medicus, compoſitum aliquod præparare, quod contra omnes Peſtis ſpecies univerſim in genere efficax ſit, ſequentes habeat proprietates, neceſſum fuerit: Nempe ſit alexipharmacum, diaphoreticum, elixir, anodynum & cordiale. Alexipharmacum, ut ſpecificâ ſua naturâ vim habeat venena Peſtifera retundendi, perimendi, dominandi, & expellendi. Diaphoreticum, ut ſubtili ſuâ pe-

netrantiâ omnia organa Microcoſmi aperta & munda habeat, quò ſpiritus vitæ liberè hinc inde commeare, & ſine ullo obſtaculo à capite ad pedes uſque continuè circumagi poſſit. Elixir, ut naturâ ſua & qualitate corpus à putredine tueri, & liberatum in ſuo ſtatu conſervare poſſit. Anodynum, ut dolores illos vehementes, in quacunque corporis parte, univerſim mitigare, internis item inflammationibus reſiſtere; & eroſiones internas ab acumine veneni, & mordacitate ſalis Microcoſmici conſolidare poſſit. Cordiale denique, ut cor juvet: lætitiam adaugeat: cerebrum corroboret: memoriam confirmet: & judicium, debileſque illas & meticuloſas animi impreſſiones, nonnunquam plus mali, quàm venenum ipſum apportantis, divertat. Has, inquam, proprietates habeat neceſſum eſt Compoſitum illud, quod Medicus, ſæviente Peſte, pro antidoto, & quidem diſcuſſivo univerſali, diſpenſare cogitat. Quod ad ejus præparationem; extra controverſiam eſt, morbum iſtum eſſentialem, penetrantem & repentinum eſſe: igitur medicamentum etiam neceſſariò ſubtiliſſimum ſit oportet, & eſſentiale, ut in centrum morbi illicò tranſire poſſit, eumq; obſeſſum profligare; cæterâ oleum & operam perdideris. Id quod phyſicè intelligi volo, non Theologicè. Neque enim quicquam decreto

decreto Altiſſimi derogârim, quem novi vitam noſtram certis limitibus circumſcripſiſſe: adeoque cum Anna, Samuelis Prophetæ matre, fateor, Iehovam unum illum eſſe, qui in mortem tradit, & in vitam reſtituit; ad ſepulchri limen deducit, & ex eodem pro beneplacito ſuo reducit. Sequitur deſcriptio ad gloriam Domini liquoris noſtri contra Peſtem, quod examini ſubjectum, multæ omninò efficaciæ eſſe deprehendetur.

Liquor contra Peſtem.

℞. *Spirit. ardentis Baccarum Iuniperi uncias viij.*
Spirit. Tartari rectificati,
Spirit. Sanguinis Cervi ana unc. iiij.
Spirit. Vitrioli gut. LX.
Cinamomi electiſſimi,
Lignis Aloes reſinoſi,
Zedoariæ,
Croci Anglici,
Myrrhæ Troglodit. ana unc. ß.
Laudani opiati optimi drachm. ij.

Infundantur in Balneo Mariæ per horas XL. deinde ſeparetur ſubtile à ſpiſſo per inclinationem, & ſervetur in vaſe vitreo.

Virtus.

Mirabiliter hic liquor reſiſtit Peſti,& alijs ſpeciebus venenorum. Si quando pro antidoto uti velis, doſis erit à x. xv. uſque ad xx. guttas, pro conſtitutione perſonarum, ex cochleari cum Syrupo de ſucco Citri, Bugloſſæ, Borraginis, vel Violarum, ſingulo mane ieiuno ſtomacho. Sed ijs qui iam Peſte affecti ſunt vel veneno, dabitur drachma una, quatuor ſcrupuli, vel drachmæ duæ ſecundum vires ægroti & vehementiam veneni, bene cooperiendo ægrum, ut ſudor provocari poſſit: idque reiteretur ſemel, biſve, ſi neceſſitas requirat: ut ſi ita in tempore opportuno adminiſtretur, hoc modo venenum domari, & ipſius vehementia compeſci poterit, & poſtea facillimè ejus curatio abſolvi, obſervatis obſervandis: quæ methodus Medica requiritur ad profliganda ſymptomata præſentia, & ad refocillandas vires ægrorum.

Emplaſtrum magnetinum in Peſte.

℞. *Gummi Sagapeni,*
Ammoniaci,
Galbani ana ℥ *iij.*
Ceræ

Tere-

Terebinthinæ larignæ ana ℥ *iiij, & ß,*
Magnetis arſenicalis ℥ *iij.*
Terræ Vitrioli lotæ ℥ *j.*
Olei ſuccini ℥ *ij.*

Magnetem arſenicalem ita conficies: ℞. Antimonij crudi, Sulphuris flavi, Arſenici cryſtallini ana ℥ ij. Pulverentur omnia ſubtiliter: & in vaſe vitreo in arenam calentem imponantur, & tam diu in illa relinquantur, donec materia iſta omnis colliqueſcat. Id quod inde cognoveris, ſi materies ſtylo ferreo tacta, illi adhæreſcat, & terebenthinæ inſtar, ductitetur. Colore eſt rubea, ſubobſcura, poſtea infrigidatur: deinde rupto urinali, eximitur materia: quæ in unam maſſam concurrit, & dura eſt, inſtar picis. Hujus materiæ ſæpiùs in canibus, felibus, & gallinis in magna copia periculum feci: nec deprehendi eam illis ullum nocumentum attuliſſe. Applicata plagis, nullam (aliorum venenorum more) inflammationem parit, & tamen corroſiva eſt. Vnde quæ ſit artis noſtræ dignitas & amplitudo, qui non videt, nihil videt. Certè ea & venena docet corrigere, & in optima & nobiliſſima medicamina convertere: magna Naturæ arcana in apertum producit: ſympathiamque & antipathiam rerum manifeſtat: fundamenta item extruit, quæ ad compoſitionem medicamentorum cumprimis faciunt. Certè

ſi ve-

ſi veneno collo appenſo, quod tempore Peſtis ſolenne eſt, proprietas aliqua ineſt, quæ corpus ab infectione defendat: multò magis veneno iſti mortificato proprietas inerit, quæ venenum illud imę carni inhærens, tanquam ſuum ſimile, potenter attrahat.

Compoſitio.

Tria illa gummi diſſolve uncijs xx. aceti ſcyllitici: Poſtea ſolutionem illam per pannum lineum colatam exprime: quam deinde tamdiu bullire cures, donec acetum fuerit conſumptum. Excipe pauxillulum ſpatulà, & infrigida: dum videas ita induruiſſe, uti quum gummi eſſent. Serva in loco calido, donec cum reſiduo incorporaveris. Quo facto, accipe ceram & terebinthinam, fac ut ſimul ad lentum ignem in ſeſe coëant: Remotam à calore, aliquantulum agitato, donec ad ſpiſſitudinem unguenti reducatur. Deinde adde gummi jam ante ſoluta, &, uti diximus, cola: poſtea adjunge magnetem arſenicalem ſubtiliter pulveratum; terram Vitrioli, & oleum ſuccini. Poſtremò paſtillos forma; & corio, veſicæve, oleo Scorpionum inunctæ, involve.

Virtus.

Emplaſtrum hoc apoſtematis, aut carbunculis Peſtilentialibus, uti moris eſt, applicatum, illicò ea maturat: rumpit, & venenum,

nenum, uti ſuum ſimile, ex imo, magnetis inſtar, potenter attrahit: adeò, ut ſi illo, quantum opus fuerit, utaris, non ſit, quod dubites, apoſtemata ante juſtum tempus occluſa iri, & venenum ad cor recurſurum, quod aliàs haud rarò evenit. Nam attractivum hoc non repercutit venenum, ſed ſimul omne extrahit, & apertum ulcus coire non patitur, donec caro omnis emundata fuerit. Mundificatum ſufficienter, emplaſtris conſolidantibus cura. Impoſitum veſicæ, aut alijs emunctorijs venenum cumulatim ex centro ad ſe in cutem educit. Idem ſcrophulas, ſi quod aliud medicamentum, (expertus loquor) perſanat. Nam illas purificat, & materiam peccantem à longinquioribus partibus attrahit, per 5. aut 6. ſeptimanas operans: poſtea illas, nullo etiam illito unguento, conſolidat. Adhibenda tamen veniunt purgantia ſpecifica; & obſervandæ aliæ regulæ Medicæ; ſi honorem ex curatione adipiſci ſit animus. Applicatum plagis putridis & venenoſis, quæ non facilè curationem admittunt, intra biduum, aut triduum venenum in cutem educit, & in nigerrimam & putridam eſcharam condenſat; quam, butyro recête emollitam, ſpatula auferre potes, plagæ fundo rubeo & mundiſſimo facto. His ex effectis, niſi planè fallor, quivis judicaverit, emplaſtrum iſtud noſtrum raræ eſſe virtutis.

Cui

Cui ſi antidotum noſtram,cujus paulò antè mentionem fecimus,addideris,procul dubiò curationes longè feliciſſimas, ad Altiſſimi Dei laudem & gloriam, evidentemq́; ægrotorum languentium revaleſcentiam facere poterimus.

Vnguentum Saturninum Vitriolatum.

℞. *Lithargyrij argentei pul. unc iiij.*
Salis Vitrioli, ſive Vitrioli albificati,
Salis Tartari ana ſcrup. ij.
Aceti Sambucini lib. j.

Fiat unguentum,ut ſequitur.

Infunde Lithargyrium in acetum, & in arena calente per 3. aut quatuor dies relinque, & quotidie ſemel aut iteratò agitato, poſtea per chartam cola. Liquor inde prolicitus clarus eſt, & dulcedine ad ſaccharum accedit. Adde duo memorata ſalia. Poſtmodum humiditate extracta,quod in fundo album,inſtar alabaſtri,reſidebit,per diſtillationem ſepara.

Sed quomodo illo utendum?

℞. *Vnguenti Roſati,*
Olei amygdalarum dulcium ana unc. iiij.
Extracti modò memorati drachm. v.

Optimè in mortario vitreo incorporatum,

tum, in unguentum albiſſimum redigitur, cui x. grana caphuræ addantur.

Virtus.

Vnguentum iſtud dolores ulcerum corrodentium lenit & mitigat, eryſipelas item, tertiò aut quartò impoſitum.

Miræ etiam contra pruritum, & diverſas ſcabiei ſpecies efficaciæ eſt: mundificat, conſolidat, & lenit quamvis aſperitatem carnis, & peculiari quadam proprietate anodynâ multos dolores mitigat, qui ab eroſionibus ſalſis & venenoſis humoribus cauſam trahunt.

Hæc ſunt quæ breviter indicanda duxi quantum ad diſſectionem, vel Anatomiam, & uſum Vitrioli, ad elucidationem & inſtructionem uniuſcujuſque qui illis indigebit: quod non dubito quin benevolus Lector in bonam partem ſit accepturus.

PSALM. 115. 1.

Non nobis, Iehova, non nobis, ſed Nomini tuo da gloriam, propter benignitatem tuam, propter veritatem tuam.

FINIS.

Digitized by Google

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

NOVEM, *plus minùs ve anni ſunt, ex quo in Helvetiâ degens, præſentem hunc Tractatum de* ANATOMIA VITRIOLI *conſcripſi, & bibliopolæ cuidam quinque aut ſex dierum itinere à meâ habitationis loco commoranti evulgandum tradidi. Quem cùm in lucem dediſſet, aliquot ejus exemplaria ad me tranſmiſit: in quibus cùm inſignes aliquot maximiq́; momenti errores commiſſos eſſe animadverterem, præcipuè in ponderibus & doſibus medicamentorum à me præſcriptorum; prætermittere non tui, quin id ei quàm primum per literas ſignificarem: quo factum eſt, ut dicti errores Indiculo quodam comprehenſi, Tractatus iſtius calci ſubjuncti fuerint. Cùm tamen tandem nihilominus deprehenderem quamplurima exemplaria iam antè diſtracta fuiſſe, quàm dicta Errata excuderentur; ac etiam poſtea ſine eodem Erratorum indiculo divendita; idq́; maximo meo cordolio, & detrimen-*

to operis, (quippe cùm indebita medicamentorum copia aut periculoſa aut ineſſicax ſit;) Nunc demum offerente ſe novâ opportunitate recudendi dictum Opus, quod alij cuidam meo Tractatui (cui titulus ANATOMIA ANTIMONII) *ſociare ac ſubjungere in animo habebat Typographus; operæpretium fore putavi non ſolùm monere Benivolum Lectorem Erratorum iſtorum in priori editione commiſſorum: ſed etiam eoſdem planè emendare, totumq́; adeò Opus quamplurimis in locis refingere, augere, ac illuſtrare: declarando nimirum latiùs & explicando, quid ſit* VITRIOLVM; *emendando aliquot Formulas anteà paulò aliter à me conceptas; abjiciendo quaſdam alias, & in eorum locum ſurrogando ſæpiuſculè aliquot ijs meliores, prout tempus mihi poſt priorem editionem, experientiâ duce, quid dignum quod dicto Operi adjungeretur, ſuggeſſit. Quod ipſum homines recti judicij, animiq́; benevoli, boni conſulere dignabuntur, conſiderantes quòd (ut omnes viri ſapientes affirmant) longus rerum uſus & experientia confirmare nos confidentioresq́ue reddere conſueverint, in ijs præſertim rebus, quorum notitiam antea non uſq; adeò conſummatam habebamus. Vale, Benevole Lector.*

BREVIS

BREVIS DEMONSTRATIO,

Quid ſit VITRIOLVM, *aut è quibus ſubſtantijs ſit compoſitum: & quantopere fallantur ij, qui Vitriolum, & aquas Vitriolatas re ipsâ Ferrum in Æs tranſmutare poſſe opinantur.*

VITRIOLVM, quod & *Atramentum ſutorium* Latinè, & *Chalcanthon* Græcè nuncupatur, Arabicè *Calcand*, & *Alcalcadis*; Gallicè *Vitriol*, aut *Coupperoſe*; Italicè *Vitriolo*; Hiſpanicè *Caparoſa*; Germanicè *KupfferWaſſer*, & Belgicè *Koperroot*; eſt ſubſtantia ſatis cognita per univerſum terrarum orbem; præſertim cùm reperiatur non ſolùm in Cypro inſula, Hiſpanijs, Hungaria, Italia, Gallia, Germania, Britannia, Leodicenſi territorio, & alijs quamplurimis regio-

nibus & provincijs; ſed etiam maximo in uſu ſit apud Medicos & Chirurgos, qui illud medicamentis ſuis accenſent; apud tinctores, qui illud ad pannos nigro colore imbuendos uſurpant; apud bibliopolas aut ſcriptores, quo atramentum ſuum ſcriptorium conficiant; apud aurifices, ut ex eo aquam Fortem aut Separationis dictam conficiant; ac demum apud quamplurimos Alcumiſtas, qui quammaximè ſatagunt ut per hoc minerale operâ ſua iucundiſſimæ ſpei ad optatum finem perducant. Vitriolorum autem variæ ſunt ſpecies, varijque colores, iuxta differentem naturam mineræ quam in ſeſe habent: quantumvis, quod ad acres eorum ſubſtantias aquoſaſque attinet, in omnibus eædem prorſus ac uniuſmodi reperiantur. Præcipua verò genera Vitrioli, quorum hoc tempore maxima apud omnes eſt exiſtimatio, ſunt tria. Primum eſt cæruleum, Sapphiri inſtar, compactum fruſtulentumque, ut ſaccharum Candi, quod vocant, nitidum ſplendidumque, quodque tangenti ſiccum apparet, nulloque madore manus humectat: Hungaricum cognominant. Secundi generis Vitriolum eſt ſubviride, herbacei coloris, magis granulatum grumoſumque, inſtar ſalis communis, paulum unctuoſum, manuique tangentis adhærens: atque optimum hujus generis Vitriolum, ex Brunſwicenſi terri-

territorio ad nos infertur. Tertium genus Vitrioli eſt album, in formam parvulorum panium effictum, planum, ſolidum, ponderoſum, & tactu ſiccum. Cùm itaque Vitrioli uſum inire volueris ad curationem alicujus morbi aut affectus, ſuaſerim ut unum ex tribus prædictis ſpeciebus ſumatur: ac præſertim ſecundi generis Vitriolum, quod ſubviridis coloris eſſe prædixi, ſi id haberi queat; cavendo quàm maximè ne ejus loco ſumamus minutulum illud Vitriolum, ſubcæruleum, pallidulum & aquoſum, manuſque tangentis madefaciens, quod paſſim venale proſtat: tale enim non eſt de quo loquor, aut cujus uſum iniri velim. Quod ad eſſentiam compoſitionemque quorumcumque Vitriolorum generatim attinet, Phyſicorum & Chymicorum de eis diverſæ ſunt opiniones atque ſententiæ. Quidam enim eorum aſſerunt Vitriolum eſſe materiam præcipuè compoſitam ex Alumine & Sulphure: quidam exiſtimant eſſe peculiare quodpiam ſal, propriè ſalium generi accenſendum; quin & ipſe Paracelſus, libro 1. De Rebus Naturalibus cap. 8. hujus ſententiæ ſe autorem eſſe declarat, dum ita infit: *Natura producit ſalem quendam, qui Vitriolum appellatur*, &c. Cujus opinioni ego adhæſiſſe me profiteor aliquamdiu: tamdiu, inquam, donec rem ipſam contrario prorſus modo ſeſe habere,

animadverti. Quod ad primos attinet, ſi autumant Vitriolum materialiter ac reapſe compoſitum eſſe ex Sulphure & Alumine, opinionis ſuæ valdè falluntur; præſertim cùm Vitriolum, dum uritur calcinatúrve nullum de ſe indicium ſignumque det, quo ad alterutrum dictorum referri poſſit: hoc enim pro exploratiſſimo habemus, corpora omnia quib. ſulphuris materialis portio aliqua ineſt, nè leviſſimum quidem ignis attactum (ut ita dicam) pati poſſe, quin quàm ocyſſimè deprehendamus ſeparari dictam ſubſtantiam ſulphuream à reliquis, ac in fuliginem abire, aut incendi, flammamque de ſe dare, ſicut Sulphur conſuevit; quod numquã adeò occultare poteſt proprietates ſuas, quin ſtatim detegantur & in lucem protrahantur. Id quod in Antimonio, Auripigmento, Marcaſitis, & quamplurimis alijs ſimilibus corporibus maniſeſtiſſimè apparet: quæ corpora, cùm ſulphureitatis alicujus participia ſint, quantumvis fixiora, id eſt, compactiora ſolidioraque ſint quàm eſt Vitriolum, confeſtim tamen & quam primùm ac ignis examini committuntur, naturam ſuam prodere compelluntur: quod in Vitriolo neutiquam fieri ſolet. Adhæc Alumen & Sulphur partim ob aquoſitatem unius, partim ob unctuoſitatem alterius, uſqueadeò inimica inter ſeſe ſunt corpora, ut non diutiùs

ciùs permiſta ac iuncta permanere queant, quàm Aqua & Oleum ſimul unita ſubſiſtunt. Ob has igitur, aliasque nonnullas rationes, quas in medium proferre poſſem, manifeſtum clarumque ſatis eſt, Vitriolum nullo modo compoſitum eſſe materialiter ac reipſa ex duabus prædictis ſubſtantijs, Alumine inquam & Sulphure. Sed ſi iſta eorum mens eſt, ut innuere velint, Vitriolum compoſitum eſſe ex eâdem ſubſtantiâ aut ſpiritu acri, ex quo ſulphur; ex eâdem aquoſitate, ex quâ Alumen ſubſiſtit; hoc intellectu neutiquam à vero aberrare cenſendi ſunt. Verum enim eſt ac certiſſimum, omnia corpora acida mineralia aut ſubterranea, acrimoniam ſuam obtinere à ſulphure, quod eſt unica baſis (ut ita loquar) & origo abſoluta, ſine ulla aliunde veniente occaſione, omnium aciditatum mineralium: ac proinde omnia corpora quæ conſiſtentiam Vitrioli aut Aluminis habent, aquoſa (& in igne ſolubilia liquabiliáve) humiditatem ſplendoremque ſuum ab unâ eâdemque communi Aqua conquiſiviſſe, tam unum quàm alterum: ſed quod ea aliquo modo diſcrepare, & à ſeſe in vicem differre facit, ſeu formâ ſeu guſtu, ſeu alio quocunque modo, id, inquam, aliquid tertium eſt, ut paulò infrà clariùs patebit. Vitriolum præterea non eſt Sal aliquis, nec generi ſalium annumerandum venit. Omnia enim cor-

pora quæ ſalium nomine cenſentur, non ſolùm modò differunt odore, colore, guſtu, & alijs proprietatibus, à Vitriolo: ſed & corpora ſimplicia ac incompoſita habenda ſunt, ſi cum Vitriolo comparentur, quæ ipſa producta generataque ſunt ſingula ex proprio ſuo peculiariq; Ente, quod mirabiliter creatum, deſtinatum & ordinatum fuit in iſtum finem à noſtro Creatore, à principio mundi, haud ſecus ac alia omnia ſemina & Entia reliquarum quarumcumque Rerum. E converſo, Vitriolum (quantumvis procedat à providentiâ Summi & Æterni Creatoris, ad humani generis bonum) non eſt corpus aliquod procedens à particulari aliquo Ente, ad ejus productionem deſtinato: ſed eſt corpus quoddam accidentaliter conſtructum, ex concurſu coincidentiaq; diverſarum rerum, ſimul & eodem tempore ac loco. Vſqueadeò ut ſine errore gravi Vitriolum numero ſalium inſeri neutiquam poſſit: quæ ſalia ejus ſunt naturæ, ut colorem, odorem, guſtum, aliasque ſuas proprietates conſervent, pertinaciterq; retineant uſque ad tentamentum magni vehementisque ignis, ſine ullâ mutatione: nam id pauculum eorum quod in vaſis diſtillatorijs remanſit, poſt longas violentiſſimasque diſtillationes; ac id ipſum quod in flores ſublimatum eſt, surſumque raptum, eandem ſemper albedinem, fragran-
tiam,

tiam, ac denique guſtum ſalis conſtantiſſimè cuſtodit: quod in Vitriolo neutiquam percipitur: hoc enim facillimè mutatur, varios colores aſſciſcit, ſeparatur, & in diverſas & à ſeſe in vicem valdè differentes ſubſtantias abit. Vitriolum igitur non eſt materialiter compoſitum ex Sulphure & Alumine, nec etiam ex ſubſtantijs ſimilibus ſali: ſed eſt corpus compoſitum in imis terræ viſceribus, ex ſpiritu ſulphureo, aquâ & minerâ Æris, Ferri, aut utriuſque inſimul permixti. A ſpiritu ſulphuris acrimoniam ſuam acquiſivit, & facultatem cauſticam: ab Aquâ, claritatem, & fluiditatem: & à Minera (ſive Æris, ſive Ferri, ſive utriuſque) colorem & guſtum metallicum. Veritatem me proferre, duobus hiſce irrefragabilibus exemplis pervincam: primum eſt, quando Vitriolum demembratur & anatomizatur (ut ita dicam) vi ignis, ſeparatur in tres haſce præcipuas ſubſtantias, Aquam videlicet, Spiritum ſulphuris, & Mineram: ſecundum eſt, quòd per medium conjunctionemque trium prædictarum rerum artificiali quodam modo Vitriolum facere poſſimus, quod eandem formam, colorem claritatem, ſplendorem vitreum, pondus, odorem, guſtum, aliasque proprietates obtinebit; & in examine ignis eoſdem prorſus colores de ſe promet, eoſdemque prorſus effectus dabit, quos in na-

turali Vitriolo, recèns è minera deſumpto quotidie deprehendimus: cuius rei omnes docti expertique Chymici teſtimonium perhibere poſſunt; & adhæc modus quem inferiùs docebimus, ejus artificialiter conficiendi, clariſſimè demonſtrabit; ut ij qui hujus rei ignari ſunt, certiores doctioresque reddi queant. Quocirca nullum, prorſus dubium eſt, quin Vitriolum eo planè modo compoſitum ſit, quem ſuprà memoravimus. Si verò (conſiderando rationem modumque quo Vitriolum artificialiter fieri ſolet) ratiocinari, indagareque velimus, quo pacto Natura (deſtituta manibus operâque hominum, & igne materiali) eaſdem operationes ad effectum perducere poſſit, hoc modo ſuper hac re argumentando procedemus. Primò, præſupponere, pro certoque aſſumere debemus, in viſceribus terræ ignem quendam latére naturalem, qualitate & facultate prorſus talem qualis eſt ignis elementaris in alio quovis loco ſupra terram. Itaque planè eo modo quo ignis qui urere debet & vires ſuas oſtendere, ſubjecto aliquo opus habet, quale eſt lampas, oleum, & ſub camino lignum aut carbo (quorum omnium copiam ſatis largam nobis ybivis terrarum fecit Deus Optimus Maximus) ita etiam, eodemque prorſus modo, in vaſis & matricibus ſeu receptaculis terræ (in quibus mineralia generari, coqui,

qui, & produci debent ac ſolent, unumquodque iuxta ſpeciem ſuam) idem ille Deus mirabiliter prorſus ſuppeditavit igni iſti cōcluſo ſubjectum quodpiam, quod proprium ceu oleum, ad incendendum flammamque eliciendam ipſi exiſtat: quod ipſum nos ſulphur eſſe, judicare pronunciareque audemus. Hæc duo itaque, cooperando ſimul in proprijs ſuis vaſis, non ſolummodò uſum habent requirunturque ad conjunctionem mineralium; ſed & eodem tempore duobus alijs uſibus inſerviunt: primus eſt, quòd quamplurimos fontes ſcaturiginésve aquarum, aut balnea calida producant, qualia diverſis terrarum locis videre licet: ſecundus, quòd præparant Menſtruum quoddam aut Solvens (ut appellatur) idoneum ad producendum Vitriolum. Scire enim debemus, ſulphur, poſtquam ab igne naturali, in dictis terræ concavitatibus incenditur, emittere è corpore ſuo ſpiritum vaporémve quemdam admodùm acrem, & corroſivum, qui cadens in aquam circum circa inventam (nam in omni profundo terræque concavo loco plerunque Aqua reperiri ſolet) illam pariter acidam corroſivamque reddit (haud aliter quàm videre datur, quando volentes imitari Naturam, ſulphur accendimus, vaporemque ejus vaſe aliquo aquâ pleno per temporis aliquod ſpatium recipimus) quę poſtea Men-

ſtruum

ſtruum evadit, ad dictam operationem requiſitum. Hoc Menſtruum aut Solvẽs (quocunque demum nomine id appellare libeat) vim habet talem, quæ poſſit diſſoluere Æs aut Ferrum (eo modo quo Aqua Fortis Argentum ſeparat & ſolvit) ut experientia ipſa quotidie nobis in Spiritu Sulphuris manifeſtè declarat: Cùm itaq; Menſtruum iſtud, locum aliquem, cui minera Æris aut ferri ſubeſt tranſeundo pervadit, tunc nobis pro certo perſuadere debemus, eodem etiam tempore diſſolvere aliquam ejus (Æris, aut Ferri) portionem, tantam nempe, quantam ſecundum proportionem acidi ſpiritus, qui in ipſo eſt, diſſolvere aptum aut potens eſt. Quo facto, videbis paulò pòſt liquorem inde aliquem proveniſſe viridem aut ſubluteum, odoris metallici & ſulphurei; acris ſeu acidi potiùs & adſtringentis ſaporis: ex quo liquore ſeparamus congelamusque Vitriolum iſtud, quod eſt corpus hoc eſſentiale, de quo præſentem ſermonem inſtituimus. Sed ſi quis fortè verbis meis fidem adhibere non velit, ſine ulteriori inquiſitione, is legat hiſtoriam illam quam Galenus (libro 9. de ſimpl. medicament.) de Chalcantho recitat: ac inſuper illam quam refert Matthiolus (in Commentar. ſuis in Dioſcoridem libro quinto, cap. 74.) de Vitriolo agens: & duobus hiſce exemplis adigetur incitabiturque ad intelli-

gendum

gendum credendumque de hoc ſubjecto quodcunque à nobis hactenus memoratum fuit. Atque hæc ſunt quæ dicenda habui de ſubſtantijs ex quibus compoſitum eſt Vitriolum;& quomodo Natura eas ſimul conjunxerit adunaveritque.

Intereà tamen neutiquam committere poſſum, quin reſpondeam quatuor dubijs ſeu interrogationibus quas aliquis hoſce meos ſermones legens, proponere poſſet.

1. Primum dubium eſt: Si ſpiritus ſulphuris eſt præcipua principaliſque ac maximè activa ſubſtantia tam Aluminis quàm Vitrioli;unde quæſo procedit,quòd iſta duo, in formâ & colore uſque adeò inter ſeſe diſcrepantia ſunt & diverſa?

2. Secundum dubium eſt: Si vapor prodiens è ſulphure eſt cauſa omnium aquarum acidularum mineralium; unde procedit, dictas aquas differentes eſſe inter ſe quà guſtu quà odore?

3. Tertium: Si à combuſtione Sulphuris in viſceribus terræ (ut diximus) proveniunt Balnea, aut Fontes & ſcaturigines calentes; quænam eſt cauſa, propter quam fit, ut maxima earum aquarum pars nihil participet ex acrimonia Sulphuris, poſteaquam vapor ſulphuris quaſcunque alias aquas apprimè acidas reddit?

4. Quartum:

4. Quartum: Si Aqua eſt corpus ſeu ſubjectum in quo perficitur mixtio reliquarum ſubſtantiarum, quare tandem evenit, quòd omnia Vitriolorum genera non reperiuntur ſemper in aquis, aut in formâ liquidâ, ut ſuprà dictum eſt; ſed quòd reperiantur in minerâ & materiâ ſolidâ, quam diſſoluere debent opifices, antequam Vitriolum ſeparari poſſit?

RESPONSIO. 1. Quod ad primum dubium attinet: Quantumvis dictum à nobis eſt, Alumen & Vitriolum acrimoniam ſuam obtinere, nec non corpus fluidum, à dicto ſpiritu ſulphuris, & ab unâ eâdemque aquâ, tam hoc quàm illud; non tamen inde eâdem operâ aſſeruimus, ſoliditatem ipſorum amborum ab unâ eademque materiâ provenire. Sciendum itaque nobis eſt, differentiam iſtam procedere à tertia quapiam re, quæ nihil aliud eſt quàm minera, quæ illis corpus & ſoliditatem impertit. Itaque ſicut Vitriolum habet peculiarem ſuam mineram, ſive Æris, ſive Ferri, quæ ipſi ſoliditatem dat, ita etiam viciſſim Alumen habet propriam ſuam mineram ſeu fodinam, quæ nihil aliud eſt quàm lapis ſeu petra rupium, vnde & nomen ſuum Alumen de Rocha, id eſt, Rupe, acquiſivit. Atque hæc eſt cauſa, quare, veluti Æs & Ferrum differunt à Lapidibus colore, odore, guſtu & proprietatibus; eodem etiam modo

modo diſcriminata inter ſeſe ſint Vitriolum & Alumẽ,ut quotidie videmus. Quod ipſum tamen non evenit ob aliquod diſcrimẽ quod eſt inter illorum acidos ſpiritus, aut aquoſitates, ſed originem ſuam habet à differentiâ & varietate corporum mineralium,quæ ſingulis ipſorum ſoliditatem & colorem impertiunt, ut demonſtratum eſt. Et qui hoc fundamentum perceperit, animoq; impreſſerit(habens inſuper & cognitionem corporum metallicorũ, Marcaſitarum, Lapidum, &aliorum ſimilium mineralium corporum) poterit quin etiam iudicare non ſolùm unde veniat tam varia rerum compoſitio;ſed etiam quid reverâ ſit Chalcitis, Miſy, & Sory; de quib. Galenus, tam 4 quàm 9 libro de Simplic. Medicament, cum majori admiratione locutus eſt,quàm de alijs mineralib. fecerat.

2. Quod ad differentiam attinet,quapropter nimirum una aqua acidula aut mineralis,in guſtu,odore,& viribus ab altera aliquo modo differre videatur: Illud ipſum non debemus attribuere diverſitati Sulphuris aut Aquæ: nam ſulphur ſemper eſt & manet ſulphur,& Aqua ſemper Aqua;quando ſimplicem eorum ſubſtantiam contemplamur, ſine aliarum rerum permixtione. Atque hinc fit,quare, ut quo modo quotidie experimur, quòd proijciendo particulam(minutiſſimam licet) Æris, Ferri, Orichalci, Plumbi, Antimonij,

monij, Marcaſitę, Lapidis Hęmatitidis, Gagâtis, Boli, Ochræ, Terræ ſigillatæ, aut aliarum ſimilium, in ſufficientem copiam quantitatémve puri Spiritus ſulphuris, hoc ipſum ei odoris aliquid & ſimplicis acrimoniæ adimere, aut immutare poteſt: ſimiliter etiam & eodem prorſus pacto in aquâ acidâ accidat: nam cùm ipſa, meando per varios canales & terrarũ diverſa genera, in illo tranſitu varia mineralia aut pervadat aut aliquo modo tangat, aliasque quam plurimas res, quæ ipſam alterare maturaréve poſſunt: conſequenter etiam hinc provenire poteſt, quòd tantam diverſitatem ſaporum quotidie in aquis acidulis deprehendamus: quantumvis reapſe baſis ipſarum & præcipuum fundamentum ſit Spiritus Sulphuris, ut diximus. Quod tamen intelligendum eſt de aquis quæ propriè acidæ exiſtunt: nam reperiuntur & aliæ quædam aquæ, quæ ſalſæ ſunt, aut nitroſæ; quæ ipſæ inſuper & differentes inter ſeſe ſapores habent, ſecundum diverſitates rerum quibus permiſtæ ſunt; de quibus hoc loco minutatim agere, non eſt hujus inſtituti. 3. Quòd Sulphur ſit unicum ſubjectum ſub terrâ, quod accenſum ubi fuerit, calfacit concava minerarum ſeu fodinarum, & omnes aquas Balneorum calidorum, in quocunque tandem angulo terrarum eæ reperiantur; nullus equidem Phy-

ſicus

ſicus ſeu Naturalium rerum indagator, aut Spagyricus recti judicij, inficias ibit, aut aliter credet imaginabiturve: præſertim cùm pro certo habeamus, nullam reperiri aliam combuſtibilem materiam,ſub terrâ,quæ magis idonea ſit ad conſervandum durabilem ac quodammodo perpetuum quemdam calorem, efficiendumque aquas quaſcunque calidas & medicinales, quàm hæc ſubſtantia Sulphuris, de quâ nunc agimus: Cujus quinetiam rei evidentia exempla videmus (ut plerique autores teſtantur) in ſulphuratis iſtis montibus, qui jam aliquot centenos annos emiſerunt & emittunt continuè ac ſine intermiſſione flammas & vapores: in quorum montium circuitu non reperiuntur ſolùm Balnea & Limoſitates calidæ, ſed & cavitates ac ſpecus, uſqueadeò ut propter immenſum calorem qui inibi aſſiduè eſt & manet, nemo in ijs locis diu morari valeat: Id quod nobis exemplo eſſe debet ad hoc propoſitum noſtrum aſtruendum:Quòd nimirum, cùm reperiantur balnea calida quæ acrimoniâ ſulphureâ prorſus carent, uſqueadeò ut ipſorum aqua ſit propemodum dulcis; inde facilè colligere & judicare poſſimus, hoc provenire ex eo quòd ſcaturigo eiuſcemodi aquarum ſita ſit prope aut circa ignem ſulphureum;eo tamen loco,ubi caloris vim percipere quidem poſſit,nec tamen à

magno incurſu acrium ab eo procedentium vaporum feriatur; qui vapores in alio fortaſſis látere montis aut loci prædicti ſpiracula ſua habere, exhalareque poſſunt: aut quia dicta aqua eſt in tanta copiâ eo loci coacervata, ut omnem aciditatem diluat; aut etiam quòd proportio vaporum ſulphureorum, qui ſeſe dilatant & diſpergunt per illam aquam, non ſufficiat ad reddendam dictam aquam planè acidam: aut tandem quòd propter rapidum aquarum curſum, non poſſint dictæ aquæ tantum acoris acquirere, quantum aſſumerent, ſi ipſis diutiùs in dictis locis quieſcere liceret: Non enim ſtatim conſequitur ſimulatque vapor ſulphureus aquam attigerit, eam inde confeſtim acidam reddi; ſed hoc fit ſpatio & longitudine temporis, & intelligitur propriè de aquâ non torrente, ſed quietâ, aut quæ lento motu rapitur, & cui non magna mixtio alterius dulcis aquæ accedit aut concurrit. Adhæc etiam evenire poteſt, aquam quandam calidam (quantumvis in primâ ſcaturigine acida fuerit) amittere aciditatis ſuæ magnam aut aliquam ſaltem portionem, relinquendo ſulphureos ſuos ſpiritus affixos laterib. torrentis aut terræ mineralis per quam fluit, antequam ad locum perveniat in quo coacervari, colligi, & in uſum converti poſſit. Ita ut hinc concludere nobis liceat, omnes

aquas

aquas calidas minerales, cujuſcunque tandem ſaporis eæ ſint, recipere calorem ſuum ab igne ſubterraneo ſulphuris, ſive is flammam edat, ſive calfaciat modo fermentationis (ut exempli gratiâ calorem iſtum in fimum equinum operari videmus) per conjunctionem alicujus alterius rei, quæ ſubſtantiam ipſius igneam movere apta eſt, aut alio quocunq; modo: nam hoc noſtris oculis quidem eſt incompertum; eodem prorſus pacto quo nobis occultum eſt, qualiter tandem aut quo modo ignis animalis robur ſuum exerceat, operationesque ſuas edat in corpore omnium animantium, tam in digerendo coquendoque cibos, quàm in ſeparando puriſſimas alimentorum ſubſtantias & in bonum nutrimentum ac ſanguinem aliosq; diverſos humores convertendo. 4. Quartum dubium quod attinet: Quantumvis materia Vitrioli non extrahatur ſemper ex corpore aliquo liquido, aut lixivio præparato ſub terrâ, ut diximus; ſed etiam reperiatur in ipſa terrâ aut maſsâ ſolidâ, in modum mineræ aut fodinæ: Hoc ipſum tamen nullo modo impedit, quo minus neceſſarium ſit & maneat, Vitriolum tam unum quàm alterum produci per adhærētiam (ut ita loquar) Spirituum ſulphureorum ad quodpiam minerale corpus. Nam ſive dicti ſpiritus ferantur ducantúrve per medium aquæ cujuſdam

in aliquam fodinam ſeu mineram, & ex hoc proveniat lacus ſeu ſcaturigo quædam Vitriolata; ſive ex corpore ſuo egredientes dicti ſpiritus penetrent intrentque formâ vaporis in quandam mineram,& per nullam quidem aquæ copiam aut decurſum eò deferantur, ſed ſolummodò ab aëre humido qui circum circa iſta loca obſidere ſolet,maſſam quandam Vitriolatam ſolidam producant; ſive denique alio quocunque modo: Illud ſemper aſſiduoque cogitandum obſervandumque nobis eſt, pro axiomate indubitato;Omnia Vitriolorum genera ex tribus iſtis rebus componi, Spiritu (inquam) ſulphuris, Ære, aut Ferro, & Aquâ: Cavendo quinetiam ne falſæ huic opinioni aſſentiamur,illorum qui credunt Vitriolum reperiri, cui Argenti aut Auri portio aliqua inſit. Nam primò,Spiritus Sulphuris non eſt ſatis efficax ad diſſolvendum Argentum, ſine interventu ſpiritus Nitri, quæ duo aquam quandam Fortem conſtituunt, aptam ſeparando diſſolvendoque Argento: qualem liquorem numquam legimus in ullâ Hiſtoriâ, quæ vero conſona ſit, ſub terrâ repertum fuiſſe: nam ſi talis aqua in fodinis reperiretur, proculdubio penetrando dilatandoque Argenti fodinas,eas planè corrumperet, uſqueadeò ut Argentum à maſsâ ſuâ ſeparatum, aut vix reperiretur aut humano generi nulli

nulli uſui foret: id quod hac de cauſâ Creator omnium rerum Deus neutiquam permittere voluit. Secundò, adhuc multo minùs poteſt Spiritus Sulphuris diſſolvere Aurum (utpote cui planè inimicus exiſtat, ipſum potiùs indurare, & fractu facile reddere, quàm in liquorem convertere valens) niſi intercedat Spiritus Nitri ſupranominatus & ſal Armoniacum inter ſeſe permixta; ex quibus Aquam quandam diſtillando conficimus, quam Regalem cognominant, eâ de cauſâ quia diſſoluit Aurum in liquorem quendam, qui eſt Rex metallorum omnium: quæ ipſa tamen aqua fieri poteſt (eſtq; multo melior) ex duobus poſtremis, Nitro, inquam, & Sale Armoniaco, ſine admixtione ullâ Spiritus ſulphurei (qui in Vitriolo reperitur, quo utimur ad conficiendam Aquam Fortem:) qui ipſe, inquam, Spiritus Sulphuris neutiquam neceſſarius eſt ad diſſolutionem Auri. Quum itaque ejuſcemodi ſpiritus actu & reipsâ ſub terrâ non reperiantur, qui Aurum & Argentum diſſolvere queant, eodem modo quo Spiritus Sulphuris Ferrum & Æs diſſoluunt: ſtultitia mera & magna foret, credere Vitriolum quoddam ex Auro, aut Ferro proveniens reperiri poſſe: quantumvis ejuſcemodi Vitriolum præparari artificialiter poſſit per propria ipſorum ſolventia ad talem uſum facta.

PRÆPARATIO VITRIOLI ARTIFICIALIS,

Secundum deſcriptionem OSVVALDI CROLLII, *in Baſilicâ Chymicâ.*

Modus faciendi Vitriolum è Venere & Marte, ſine corroſivo.

TOTVM *artificium eſt, ut Metallum bene per Sulphur calcinetur.*

℞. *Laminati Ferri, vel Veneris, id eſt Cupri (una enim eſt utriuſque via) quantum vis. Scinde in fruſta magnitudinis ſemidaleri. Fac ſtratum ſuper ſtratum, cum Sulphure pulverizato in tigillo lutato; pone in igne Rotæ: Ignis ab initio tigillum non attingat, ſed paullatim admovendo augendus eſt: quem ultimò fortificabis. Ita accenſo Sulphure calcinantur prædictæ Laminæ, quod intra horam abſolvitur. Ubi omnia refrixerunt, exime nigrocineritiam materiam*

inſtar

inſtar Æris uſti: & tritam cribra, eamq́ in ollâ non vitreatâ apertâ poſitam per tranſverſum (ut in præparatione Vitri Antimonij fit) move diligenter, ſupra ignem carbonum, ne liqueſcat, & Vitriolum in Cupro evaneſcat: ſic Sulphur incenditur vel evaporat: move cum ferro, vel cupreo inſtrumento, prout Vitriolum facere intendis, de latere ad latus. Vbi ferro vult adhærere, tunc ſatis eſt; & ab igne auferatur. Pulverizatam hanc Veneris calcem pondera: & ad quamque libram accipe ſulphuris tres lotones: miſce, & in ollâ pone ad latus: move ſupra lentum ignem per quadrantem horæ: ultimò ollâ quaſi candeſcat: Cuprum molleſcit inſtar paſtæ, & ferro adhæret: Frigeſcat, ac tritum cribretur. Adde denuò ad libram unam tres lotones Sulphuris: calcina, ut antea, per quadrantem horæ. Hoc quinquies, ſexies, vel ſepties repetitur; tunc calcinatio eſt abſoluta. Nota diligenter, ut Calx ſemper bene ſiccetur, & ad libram j. ſaltem uncia cum dimidiâ Sulphuris præcisè ſumatur. Calcem metalli tritam minutiſſimè accipe, & affunde in patinâ ligneâ aquam calidiſſimam; ſolvetur. Calx & aqua è Venere erit cærulea: cola; colatam evapora ſupra ignem incoquendo mediocriter quaſi cruſtam acquirat: reliquum è frigido concreſcat. Sic habebis è Cupro pulcherrimum Vitriolum cæruleum, è Ferro viride. Feces in aqua fundo remanentes ſicca, & non ſolutas iterum cum Sulphure calcina, ut

prius feciſti, ſervato pondere priori. Poſtea Lixivium fac: quod filtratum evaporabis. Hoc repete, donec tota Calx in Lixivium abeat: Inde in terreo vaſe Gorlicenſi aut Wallenburgenſi, vel cucurbitâ magnâ vitreâ (cave ne rumpatur) fac evaporet, donec cruſtam nanciſcatur: pone in loco frigido: tunc in fundo Veneris Vitriolum in ſtrias deſidet, ſapore ſubdulci. Aufer aquam, & ſicca cryſtallos concretos. Aquam remanentem iterum incoque parum; & in frigidum locum ſi collocetur, denuò concreſcant lapilli; reiterando, donec totum in Vitriolum abeat. Poſſunt etiam bacilli imponi, ut Vitriolum eò meliùs adhærere poſſit. Sulphur illorum fundum petens, ſeorſim ſervetur ad ſuos uſus. Ex his duobus Vitriolis Ferri & Cupri Spiritus & Oleum præparari Chymicè poſſunt vulgari ac cognito modo, longè majoris efficacia & virtutis quàm è Vitriolo communi. Hoc pacto habetur Fons acidus artificialis. Acetum Eſurivum eſt in hoc Sulphure Vitriolato ſine corroſivo præparato perfectum Arcanum in corroborando languente ventriculo, &c. Hactenus Crollius.

Poteſt & fieri Vitriolum Artificiale, ſumendo ſufficientem copiam Aquæ communis (cui olei Sulphuris tantum additum fuerit, ut planè acida reddita ſit) & diſſolvendo in eâ limaturam Ferri aut Æris: hinc Lixivium clarum inclinando ad latus, exhalando, & procedendo ut dictum eſt. Præterea

poterimus Limaturam dictorum Metallorum indere cuidam vaſi vitreo, aut terreo Colonienſi bene vitrato: incendereque ſufficientem quantitatem ſulphuris, uſqueadeò ut ejus fumus præcipitetur in dictum vas ſupra Metallum: donec videamus illud planè virideſcere, aut cæruleſcere, & humidum redditum inſtar paſtæ: atque hinc Vitriolum inde eximere per aquam, modo quem prædiximus. Plurimis præterea alijs modis idem Vitriolum artificiosè parari poteſt: ſed cùm modus procedendi quē Crollius dedit, expeditiſſimus ſit & optimus omnium aliorum, ob hanc cauſſam eum hoc loco citare maluimus, quàm minùs commodos aut faciles tanquam meliores prædicare aut commendare. Interea tamen conſiderare aliquantiſper debemus finem & titulum hujuſce proceſſus: ex quo appâret dictum Crollium intelligere velle, Vitriolum iſtud fieri *ſine corroſivo*: quod reapſe tamen longè alio ſenſu capiendum eſt. Nam, quantumvis Æs, Ferrum, & ſulphur, ſingula ſeorſim, & integra ſi conſiderentur, nullum in ſeſe corroſivum habere videantur: nihilominus tamen, ſi oculos mentemque ad internum ſpiritum Sulphuris convertamus, (qui calcinationis vi activus & efficax redditur) comperiemus quòd is demum ille eſt qui calcinat metallum, qui ejus pondus adauget, qui ejus

colorem immutat, qui illi fluiditatem impertiens, illud in fluidam aqueamq; ſubſtantiam ſeu aquam cővertis; breviter, qui operis hujus caput eſt, & tamquam anima Vitrioli; quod cùm ita ſit, certo certius eſt, nos neutiquam pronunciare poſſe, Vitriolum abſq; corroſivo factum eſſe: præſertim cùm manifeſtum ſatis ſit, Spiritum Sulphuris ſemper corroſivum exiſtere, adhæc, oleum quod ex hoc Vitriolo artificioſo ſeu factitio diſtillatum fuit, adeò corroſivum & vehemens eſſe, quàm ullum aliud, ut Autor ipſe, ubi de doſi hujus olei agit, hiſce velis affirmat: *Dantur in aquâ Acetoſæ vel ſpecificâ aliâ potandæ tot guttæ, quot dentes ſtupidos non reddant, manifeſtam tamen guſtui aciditatem concilient: per ſe nullus ſit ejus uſus, ſed cum vehiculo, & parcus.* Dicendum igitur nobis eſt, Crollium cùm ſatis exploratam haberet coroſivitatem (ut ita loquar) hujus Vitrioli factitij, ſciretque abſque corroſivo præparari non poſſe; intelligere voluiſſe, non ſine corroſivo, ſed ſine ope corroſivi vulgaris, qualis eſt Aqua Fortis vulgo dicta, aqua Mercurialis, & alij liquores corroſivi nocui (cum quibus Alcumiſtæ Vitriolum præparare conſueverunt) Vitriolum hoc fieri poſſe, ope nempe Spiritus ſulphurei, qui (ſi cum prædictis perniciofis aquis conferatur) corroſivus dici vix debet: cùm tam Sulphure integro,

integro,quàm ejus Spiritu,in corpus humanum aſſumi ſine noxâ (cùm iudicio tamen uſurpatum)& poſſit & conſueverit: id quod cum alijs corroſivis aquis tentare non auderemus. Atque ita debet intelligi Crollij ſenſus,in dicto titulo. Iam verò inferre aliquis poſſet, ſi Spiritus & Oleum Vitrioli artificialis ſeu factitij, tantam aciditatem & corrodendi vim habent, quantam in Oleo & Spiritu è naturali Vitriolo extractis percipere ſolemus:in quem uſum aut finem tantum laborem & moleſtiam ſubimus in præparando Vitriolum artificiale; poſteaquam naturalis Vitrioli tantam copiam multo viliori precio habere quimus? Huic quæſtioni ita reſpondebimus: Notitia hujus rei, eiuſque præparandæ ſcientia nobis ad hoc eſt utilis, ut hujus exemplo diſcamus, & quodammodo oculis noſtris conſpiciamus ex quibus ſubſtantijs compoſitum ſit Vitriolum naturale: quo percepto,tanto faciliùs indagare poterimus unde proveniat ejus forma, color,guſtus,facultas & operatio: quæ alioqui ſine hoc artificio percipere vix potuiſſemus. Ad hoc præterea ſcientia hæc nobis utilis eſt, quod nimirum quando Vitriolum operationi noſtræ ſubmittimus, quod præparatum à nobis eſt ex ſincero puroque Ære aut Ferro,ex purâ Aquâ,puroque Sulphure; tunc nihil erit quod ullo modo ſuſpicemur

de impuritate aut permixtione rei alicujus pravæ aut nocivæ, quæ in Vitriolo naturali aliquando reperiri poſſet; exempto quippe ex fodinâ aut loco aliquo cui Auripigmentum aut concurſus ſpirituum Arſenicalium & malignorum ſubeſt, qui ipſi infectionem aut malignam aliquam impertire poſſent qualitatem, ut interdum evenire compertum eſt. Nam alioqui Oleum, quod extractum fuerit ex bono & puro Vitriolo naturali; & id quod ex Artificiali confectum eſt (in quantum videlicet dijudicari poteſt ex ipſorum colore, odore, pondere, ſapore, facultatibus & proprietatibus in univerſum) à ſeſe invicem diſcerni non quirent: imò ne ab Oleo quidem Sulphuris diſtingui poſſent. Et reverâ nihil hæc quàm una eademque ſubſtantia ſunt: excepto ſolummodo hoc, quòd nimirum, ſi ullam particularem vim habeant differẽtem ab Oleo Sulphuris, oportet ut eam acquiſiverint & retinuerint à Metallo quopiam cui adheſit aut vicinum fuit in naturali ſuo loco iſtud Vitriolum; id quod experientia ipſa nos docere debet: nam Phyſicis rationibus id indagari aut percipi à nobis nequiret. Quantumvis enim Spiritus Sulphuris (quamdiu ſubſiſtit in compoſitione Vitrioli) guſtum quendam metallicum in ſeſe retineat, & differentem à ſimplici Spiritu Sulphureo: intereà tamen quum diſtillationis vi ſeparatus

fuerit

fuerit & abſtractus à metallo cui adhæſit, guſtum & puram ſuam acrimoniam de novo reaſſumit, talem prorſus qualem ſimplex Spiritus Vitrioli habere debebat. Atque hæc ſufficient quantum ad definitionem Vitrioli. Nunc itaque ad reliqua pergendo, progrediemur ad examinandum num Vitriolum ipſum vim aliquam habeat tranſmutandi Ferrum in Æs, nec ne.

Magnus eſt numerus Alcumiſtarum, ex eo ordine hominum, quos quia ad conquirendum Aureum Vellus plenis cupiditatis ſuæ velis rapiuntur, verè Argonautas vocare poſſemus, (de Lapidis Philoſophalis quæſitoribus loquor) qui pro irrefragabili exploratiſſimaque regulâ ſeu Maximâ tenent, Vitriolum vim habere tranſmutandi Ferrum in Æs. Ad cujus opinionis tutelam (præter autoritatem Paracelſi & aliorum Rabinorum Chymicorum, ut ita eos appellem) hoc præcipuo & principali argumento utuntur; & iſti præſertim exemplo innituntur; hiſtoriæ nimirum ſeu relationi quorundam qui aſſerunt fontes Vitriolatos in Hungariâ, Sueciâ, alijſque locis reperiri, in quibus intingendo Ferrum, ibidemque per ſpatium aliquot menſium relinquendo, colorem ſuum amittit, & aſſumit cruſtam quandam craſſiuſculam; ex quâ poſteà fuſa ſatis magnâ boni & puri Æris copiam colligunt dictorum

fontium patroni, ex quo (detractis ſumptibus ad fuſionem ſeparationemque neceſſarijs) reditus cenſusque non contemnendos quotannis reportant. Hoc exemplum, inquam, uſqueadeò eſt efficax, & ita apud dictos Alchymiſtas invaluit, ac pro indubitato receptum eſt, ut quando agitur de aſtruendâ veritate, approbandisque proprietatibus incogniti etiam ipſis Lapidis Philoſophici, per mediũ naturalis cujuſpiam exempli, ſtatim ad hoc prædictum recurrant, exiſtimantes ſeſe per hoc argumentum, cum ſummo ſuo honore, imò quam evidentiſſimè conceptam ſuam opinionem defendere, inviolatamque tueri poſſe. Nam (inquiunt) poſteaquam res manifeſtiſſima eſt, & toto terrarum orbe decantatiſſima, Ferrum poſſe mutari naturaliter in Æs purum & bonum; quare non credemus fieri poſſe, ut naturale quodpiam corpus in mundo extet, quod vim habeat tranſformandi metalla impura in purum Aurum aut Argentum? Certè ſi boni iſti viri nullum aliud nôrint fundamentum cui innitantur, nullamq́, certiorem ſpem habeant, quâ freti, bene de eventu ſuo ominari, & de inventione Lapidis ſui Philoſophici augurari queant; næ illud ipſis certò affirmare poterimus, inuiti eos ſcipioni fracto: nam exiſtimantes Ferrum tranſmutari in Æs, in dictis fontibus, opinionis ſuæ raurum ac miſerum

in modum decipiuntur: Ferrum enim ſemper manet Ferrum, aut abit in ſcorias excrementaque petroſa dum funditur, quale naturaliter exiſtit: & in hac operatione nullus alius Ferri eſt uſus, quàm ut attrahat ad ſe dictum Æs quod eſt in iſtis ſcaturiginibus aquoſis, & reducat id tanquam in formam Tartari, quando inde exemptum fuerit, ut poſteà ſeparari à ſeſe invicem per fuſionem commodè poſſit; ita tamen ut Ferrum ipſum nullo modo tranſmutetur, aut pondus Æris augeat. In hoc enim conſiſtit rei hujus cardo, quòd reductionem metalli ad debitam ſuam conſiſtentiam ac veram puramq; formam quam habere debet, pro tranſmutatione interpretantur: in quibus duobus verbis aut terminationibus (ut loquuntur) tanta eſt diverſitas, quanta inter diem & noctem. Verum enim verò, ut rem hanc in longum deducamus & explicemus, quo tyrones ac novitij artis Chemicæ amatores manuduci inſtruiq; poſſint, ij præſertim qui intrinſecam fundamentalemque ac veram cognitionem eſſentiæ, naturæ; & operationum plerarumque rerum, quantum ejus fieri poteſt, comparare ſibi ſtudent; in hoc negotio ita progrediemur. Primò intelligenda nobis eſt vera ac legitima ſignificatio duarum iſtarum vocum, Tranſmutationis, inquam, & Reductionis. Tranſmutatio igitur (quando nimirum

rum propoſitum nobis eſt, tranſmutare metalla per viam projectionis, fuſionisve ſeu liquefactionis, aut ſimilem modum) debet eſſe integra & perfecta mutatio formæ, coloris, proprietatum & virium unius metalli in alterum: & qui id Transſubſtantiationem appellaret, magis adhuc propriè loqueretur: quoniam ad perficiendam ejuſcemodi mutationem exactam, neceſſariò opus eſt, ut eædem ſubſtantiæ rei alicujus alterentur & mutentur prorſus, aſſciſcentes ſibi aliam formam & perfectionem, quam antea non habuerant. Alioqui enim poſſumus, ignis vi, rem aliquam, quæ liquida erat, fixam, firmam ſeu ſtabilem reddere ac coagulare; & rurſum rem aliquam, quæ fixa, dura & coagulata erat, liquidam facere: poſſumus quinetiam eâdem ignis efficaciâ rem quampiam quæ nigra erat, albam, luteam, rubram, obſcurè purpuream reddere; & vice versà: ut & alias quamplurimas ſimiles mutationes & alterationes rerum, quæ tamen perfectæ & propriè dictæ tranſmutationes ſunt, quotidie per ignem facere conſuevimus. Reductio autem eſt operatio quędam, per quam recolligimus & in unam maſſam coadunamus rem quampiam quæ in minutiſſimas particulas diſperſa & dilatata erat, necnon diffuſa & mixta alij cuipiam rei, tamquam amiſſa & perdita fuiſſet, & interim tamen per Reductionem

ductionem in priſtinum ſuum ſtatum & eſſentiã revocatur,& reducitur. Veluti(exempli gratiâ)videre eſt in Auro : Hoc enim diſſoluto in Aqua Regali(aut Regulo) reductoque in liquorem clarum & diaphanum (uſque adeò ut nihil in eo amplius metallici aut duri appareat, præter colorem quendam flavum inſtar Croci) ſi in id fruſtum aliquod Argenti injiciatur, confeſtim Aurum exibit ex iſto liquore,& adhærebit affigetque ſe dicto Argento, relinquetque aquam albam & claram : quo facto ſi quis ſumptis hiſce duobus ita conjunctis metallis, ſeparet ea à ſeſe mutuo per artem Chymicam, inveniemus Aurum iſtud in priſtinam ſuam formam reductum, ac prorſus tale quale anteà extiterat. Si verò loco Argenti Hydrargyrum dictæ Aquæ Regali immittatur, attrahit eodem modo Aurum ad ſeſe, & abſtractum ab iſto liquore in fundo vaſis Aurum omne deſtituit in nigri pulveris formam redactum : quod ſi autem hæc ſimul parvulæ Retortæ indita, igni committamus, Argentum vivum diſtillabitur in Recipiens vas, tali formâ qualem anteà habuerat; & Aurum ſubſidebit in fundo pulveris inſtar : qui pulvis crucibulo inditus & ignis vi fuſus aut liquefactus, purum ac putum Aurum fit, quale antea fuerat. Argentum diſſolutum in Aquâ Forti, ſi ei injiciatur laminula aut alia particula Æris,

pauculárum horarum ſpatio videbitur in fundo reſidere, adhærescens circumcirca dicto Æri, inſtar ſpongiæ: quæ ita iuncta ſi igni iterum committantur, liquefiantque, inveniemus Argentum & Æs in eâdem prorſus formâ quam priùs obtinebant. Præterea æs diſſolutum in Aquâ Forti, Spiritu Sulphuris, aut alio quopiam Solvente, ut vocant; ſi eidem vaſi Ferrum immittatur; æs omne ſeparabitur prorſus ab iſto liquore, & adhærebit Ferro; ut de alijs duobus Metallis diximus. Atque hæc eſt differentia, quæ inter duas haſce voces Transmutandi & Reducendi intercedit. Si igitur ſcire aveamus utra iſtarum duarum operationum in dictis Fontibus ſeu Scaturiginibus æratis contingat; aquæ ipſarum conſiderandæ nobis ſunt, quippe quas Vitriolatas eſſe memorant. Aqua autem quælibet, reipsâ imbuta impægnataque Vitriolo (non autem loquor de aquis ſimpliciter ſubacidulis) neceſſariò aliquid in ſeſe habet metalli, ſive id æs, ſive Ferrum fuerit, veluti ſuprà in compoſitione Vitrioli prædictum à nobis fuit. Cùm autem Metalli quippiam contineat, certiſſimum eſt Metallum illud ab eo extrahi ſeparariq; poſſe, iuxta tria præmemorata exempla, Auri quippe, Argenti, & æris, & ſicut paulò pòſt latiùs declarabitur, quando ad diſſectionem Vitrioli venturi ſumus. Hinc

fit

fit ut indubitanter concludere poſſimus, Aquas horum Fontium plenas eſſe Vitriolo Ærato, habentes videlicet æs in ſeſe:& quòd idcircò Ferrum, quod dictis Aquis immittitur, nullum alium habeat uſum, quàm ut reducat, & colligat abſtrahendo ab ijs omne æs quod in ijs latet; cùm Ferrum hoc proprietatis habeat; ut videre eſt, quandò ij qui Vitriolum Hungaricum (aut alterius cujuſcunque regionis) quod ſit æratum, in aquâ diſſolvunt, illi laminulas aliquot Ferri indunt: tunc enim horularum aliquot intervallo Ferrum iſtud attrahit ad ſeſe omne æs è dicto Vitriolo: quod poſteà à Ferro ſeparari poteſt, & fuſione in formam optimi æris reduci. Quod plus eſt, ut tantis moleſtijs & laboribus parcamus, fricetur ſolummodò cultellus aliquis, anteà pauluſum madefactus, pauxillulo dicti Vitrioli: videbimus ſtatim, ferrum ſeu laminam iſtius cultelli attrahere ad ſeſe æs illud quod dicto Vitriolo ineſt, uſqueadeò ut cultellus inde ruber fiat; id eſt Æris colorem aſſumat. Hoc ipſum tamen neutiquam accidit eo quòd Ferrum ipſum tranſmutetur; ſed quòd oneretur Ære quod Vitriolo inerat. Aliud porrò argumentum nobis ſuppetit, quo approbemus evincamusque id quod aſſerere contendimus: quòd nimirum ſi quis madefactum Ferrum affricet Vitriolo quodam alio

cui nullum Æs inſit (dictum enim à nobis eſt, reperiri Vitriolum quod è Ferro provenit) Ferrum iſtud colorem ſuum non amittet, ſed nullo modo alteratum reperietur: aut ſi quippiam à Vitriolo iſto ad ſe trahat, id erit pulviſculus duntaxat quidam flavus, qui nihil aliud eſt quàm Ferrum; ſicut apparere poteſt quando experimenti gratiâ ignis tentamento exponitur. Quocirca aſſerere poſſumus vanam opinionem eſſe illorum qui credunt, Vitriolum vim habere tranſmutandi Ferrum in Æs: & hoc perinde eſt ac ſi quis conſequenter velit valdè abſurdè ſuſtinere, pertinaciterq; aſſeverare, Æs poſſe tranſmutare Ferrum in Aes, nam in Vitriolo Ærato nulla alia ſubſtantia metallica reperitur, quàm Æs ipſum: quòd ubi ſeparatum ab eo fuerit, Vitriolum hoc amittit nomen ſuum, & nihil ejus ampliùs ſupereſt quàm Aqua, & Spiritus acidus Sulphuris, Oleum Vitrioli nuncupatus (eâ de cauſsâ quòd ſuperatus ſit à Vitriolo:) quod ipſum Oleum non magis obtinet facultatem tranſmutandi Ferrum in Æs, quàm Aqua Fortis convertendi Plumbum in Aurum: licet Paracelſus (quaſi per ſomnium aut imaginationem tale quid innuens libro ſuo de Tranſmutatione rerum naturalium) nobis idipſum perſuadere voluit, quia nimirum Vulcanus omnibus ſuis experimentis quę facere

valet,

valet, nobis planè aliud oſtendere poterit: id quod quilibet, qui modò dignabitur manus operi admovere, ut ejus rei periculum faciat, effectu ipſo duce facilè addiſcet. Atque hæc ſufficient ad confutandam erroneam opinionem prædictam, Ferrum nimirum verti poſſe in Æs, adminiculo Vitrioli. Quapropter quicunque hanc tranſmutationem videre cupit, quærere eam debebit in alijs rebus, donec eam inveniat: nam in Vitriolo nihil tale reperitur, quod ad iſtud negotium conducere queat: niſi ſibi ipſi ob oculos quippiam ficti ponere velit, per ignorantiam veræ ſectionis corporis Vitrioli ad vana rerum raptus. Non ignoro tamen, hunc meum ſermonem nullo modo placiturum generatim omnibus ijs qui geſtant nomen Chymicorum: (idque quampluribus de cauſis, quas hoc loco enumerare nolo, quas ipſas tamen prudens Lector paulò pòſt diſpicere iudicareque poterit,) quod iam nuper animadvertere cepi, ex editione Anatomiæ meæ Antimonij, quam recens evulgavi. Verùm omnis maledicentia invidorum aut ignarorum hominum nihil veritati meorum verborum detrahet aut derogabit, penes tribunal æquorum & boni judicij Chymicorum ac Naturaliſtarum. Vſqueadeò ut calumniatoribus iſtis honeſtius decentiusq́ multo foret planè tacere: aut ſi argumenta mea evertere

valent, quæ tamen vivis exemplis confirmata in medium adduco, faciant id ſimilibus armis; & vivis, ac evidentibus exemplis, rationes ſuas ſtabiliant, measque evertant: oſtendentes reipsâ, ſine omni fuco & fallacijs, fieri poſſe illud quod ego pro impoſſibili habeo, & in rerum Naturâ contingere poſſe aſſevero. Prodeant in medium, patefaciantque univerſo mundo raritatem ſingularis induſtriæ ſuæ, quam tantopere præ ſe ferunt & iactant; declarent me in ignorantiæ tenebris verſari. Quod ſi efficiant, ſubmittam me libens ipſorum diſciplinæ, ludumque ipſorum frequentare non tergiverſabor, ut addiſcam alia elementa fundamentaq; ſcientiæ in Arte Chymica, quàm diſcere hactenus potui aut obſervare. In artibus enim, induſtrijs aut inventionibus manualibus, quæ conſiſtunt in evidentibus exemplis, & vivis demonſtrationibus, qualis eſt Ars Chemica, non ſufficit poſſe argumentari & ratiocinia proferre, & aërem (ut ita dicam) multiloquentiâ in vanum ferire, aſſerendo album eſſe atrum, & atrum album: ſed neceſſe eſt oſtendere reipſa, videndum & palpandum dare, comprobareque eſſe effectualiter rem ipſam quam aſtruere volumus, talem qualem eam prædicamus. Aliter enim facere, nihil aliud eſt quàm dictam artem corrumpere & adulterare: quæ ars non conſiſtit

ſiſtit in vanis phantaſijs & imaginationibus ſpeculationibusque verè Chimæricis; ſed in vivis demonſtrationibus, ut dictum eſt. Et non hic eſt campus aut agon in quo certatur floſculis eloquentiæ : ſed hic ſolummodo locus eſt exercitatorius, ac vera palæſtra demonſtrandi & ipſo opere effectum reddendi quod prætendimus: præſertim cùm corpora & res de quibus Chymica Ars tractare conſuevit, re ipsâ corpora ſint; & non vana leviaq; phantaſmata, ſed res viſibiles ac manibus humanis tractabiles. Quicunque verò præſumit poſſe aut ſcire ſe hoc vel illud præſtare in iſtâ Arte, nec illud re ipſa oſtendere, aut opere effectum dare poteſt; ignorat Artem, declaratque ſe fundamentis ejus imbutum non eſſe: quare decentius ipſi longè, multoque honeſtius foret, (ut dixi) diſcere quæ ignorat, quàm proponere opera, quæ non cognoſcit.

DIVI-

DIVISIO MEDICINALIS Subſtantiarum VITRIOLI.

VT ad rem redeamus: Quamvis ſuprà demonſtravimus, Vitriolum conſtare tribus præcipuis ſubſtantijs. Aquâ nimirum, Spiritu Sulphuris, & Metallo, ſive id Ferrum ſive æs fuerit: interim tamen, ut id meliùs & commodiùs operi admovere, in uſusque medicos convertere queamus, in ſeptem partes id diviſimus, modo qui ſequitur.

1. Prima eſt, Aqua quam extrahimus per Balneũ Mariæ: quæ quia leviſſima omnium eſt, aërea, & minùs participans de ſiccitate Spiritus Sulphurei, quàm ſecunda, idcircò *Ros Vitrioli* appellatur.

2. Secunda eſt, Aqua extracta per Arenam, partem aliquam obtinens ſiccitatis dicti Spiritus Sulphurei, & alterationem ab igne

igne paulò magis referens, quàm prima: vocatur autem hæc *Aqua Vitrioli ſecunda.*

3. Tertia ſubſtantia eſt quæ jam acidula facta, pars eſt ſubtiliſſima ſubſtantiæ ſulphureæ, quæ in ipſo Vitriolo reperitur: (quæ comparari queat primo Oleo albo & ſubtili quod ex Terebinthina extrahere ſolemus, & Spiritum Terebinthinæ nuncupare:) Huic nomen damus *Spiritus Vitrioli.*

4. Quarta, reliquum videlicet ſubſtantiæ ſulphureæ, aut Spiritus graviuſculus Vitrioli, appellatur *Oleum Vitrioli*: qui ipſe Spiritus, ſecundum corporis ſui naturalem eſſentiam, magis terreſtris & calidus eſt, quàm prior: eodem prorſus modo, quo ultimum Oleum rubrum, extractum vi ignis è Terebinthinâ, ſe habet ad primum ſuum Spiritum: quantumuis ambo iſta olea reverâ ſint olea combuſtibilia, ex eodem corpore prodeuntia.

5. Quinta, tam ratione formę, quàm modi quo extracta fuit, appellatur *Vitriolum purificatum*, aut iuxta communem loquendi modum *Sal Vitrioli*: etſi realiter non ſit Sal, ſed propriè congeries quædam Spirituum Sulphuris concretorum.

6. Sexta appellatur *Subſtantia Ærea Vitrioli*, hoc eſt, Aes quod ſubſiſtit in ſubtiliſſimo pulvere in ipſo Vitriolo, quale antea demonſtratum à nobis eſt iterum in Aes reduci poſſe. Aut poteſt etiam *Subſtantia Vitrioli Ferrea* vocari, utpote extracta ex Vitriolo quod è Ferro proceſſit aut compoſitum fuit.

7. Septima & poſtrema pars vocatur *Terra Vitrioli*, quæ reſtat ultima, poſtquam ſeparatæ remotæque ſint reliquæ omnes ſubſtantiæ Vitrioli.

PORRO ſicut omnes hæ ſeptem ſubſtantiæ inter ſeſe differunt formâ, colore, guſtu, pondere, &c. ita & in ipſis reperitur aliquod diſcrimen proprietatum & virium, quare ipſas juremeritò diſtinguere à reliquis & ſeparare voluerimus & debuerimus in ſeptem iſtas claſſes: quamvis, ut dictum eſt, Vitriolum nihil aliud ſit quàm Aqua imbuta aut imprægnata (ut loqui conſuevimus) Spiritu Sulphuris, & coagulata per quoddam metallum: quæ tria cùm in permixtione ſuâ alterum alterius qualitates immutare ſoleant aut alterare, conſequenter etiam prædictas diverſitates producere potuerunt.

HAEC

HAEC ſunt quæ de Naturâ partibusque Vitrioli dicenda habui. Vires autem uſumque earum toto hoc opere duobus Tractatibus luculenter ſatis declaravimus.

(:)

BIBLIOTECA ... ROMA ... EMANUELE

FINIS

Digitized by Google

Digitized by Google

Google

BIBLIOTECA